

АЛИШЕР НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ КУТУБХОНАСИ

СОҒЛОМ БОЛА – КЕЛАЖАК СОҶИБИ

Методик-библиографик қўлланма

Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий
кутубхонаси нашриёти

Тошкент – 2014

Илмий-методика ва тадқиқот хизмати томонидан тайёрланди

Тузувчи
Муҳаррир

О.Қиличбоев
Шукур Қурбон

Адабиётларнинг библиографик рўйхатини
тузувчилар: Н.Умарова, Ф.Рўзиева

Ушбу методик қўлланма “Соғлом бола йили” муносабати билан тайёрланди. Қўлланмада “Соғлом бола йили”да ҳукуратимиз томонидан олиб борилаётган ишлар ва давлат дастури ҳақида умумий маълумотлар, шунингдек, ахборот-кутубхона муассасасаларида ўтказилиши мумкин бўлган тадбирлар ҳамда адабиётларнинг библиографик рўйхати берилди.

Қўлланма ахборот-кутубхона муассасаларининг мутахассислари учун мўлжалланган.

© Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон
Миллий кутубхонаси нашриёти, 2014 й.

Муқаддима

Ҳар бир давлат, жамият ўз мамлакатининг равнақи, ривожланишини биринчи навбатда табиий заҳиралари, қазилма ва бошқа бойликлардагина эмас, балки халқнинг илмий салоҳияти, интеллектуал қобилияти, ёш авлоднинг билимга, ҳаётга бўлган муносабатида деб билади. Шу туфайли ўз давлати келажаги порлоқ, буюк бўлишини ният қилган давлатлар аввало ёшлар тарбиясига, уларнинг соғлом ўсишига доир барча чораларни кўрадилар.

Бош қомусимиз Конституцияга асосан қабул қилинган бир қатор қонунлар ёшлар тарбиясига тааллуқли масалаларни энг юқори даражада ҳал этишни таъминлайди. Ёшлар тарбияси каби ўта муҳим вазифани бажариш ота-оналардан, барча давлат органларидан, жамиятдан улкан масъулият ва фидокорликни талаб этади. Ўсиб келаётган авлодни Ватанга, Юртга, жамиятга, оилага содиқ фарзанд этиб тарбиялаш, Юрт равнақи, ҳимояси йўлида онгли қарор қабул қилишга қодирлик руҳида балоғатга етказиш бугуннинг энг долзарб муаммоси ва талабидир. Ёшлар давлат ва миллат истиқболини белгилайди. Келажакни эса, фақат билимли, ҳам маънан, ҳам жисман соғлом фарзандлар билангина қуриш мумкин. Муҳтарам Президентимиз “Жисмоний, маънавий, маданий жиҳатдан соғлом авлодсиз биз ўйлаган ва режалаштираётган катта марраларга эришиб бўлмайди” дейдилар. Ёшларни соғлом ва билимли қилиб тарбиялаш барчанинг олдида турган энг эзгу мақсадга айланди. Ушбу эзгу мақсадларни амалга оширишда юртимизда фаолият кўрсатаётган ахборот-кутубхона муассасаларига ҳам юксак, устувор вазифаларни амалга ошириш масъулияти юкланади. Бу борада “Миллий умумтаълим электрон кутубхона” лойиҳасининг амалга оширилиши ҳам болаларнинг интеллектуал ривожланишига кўмаклашади. Лойиҳада турли билим олишга оид ва ўқув материалларини электрон шаклга ўтказиш маркази, мультимедиа ахборот-ресурс маркази, шунингдек, интеграциялашган ахборот-кутубхона тармоғи ташкил этилиши, Ўзбекистондаги барча ахборот-кутубхона

муассасаларининг 2020 йилгача ушбу тармоққа уланиши мўлжалланган. Бу ишлар босқичма-босқич давом эттирилади. Натижада, фойдаланувчиларнинг, хусусан ёшларнинг ҳар томонлама илмли ва билимли бўлишига янада қулай имконият ва шароитлар яратилади ва уларнинг эртанги куни етук инсонлар бўлиб етишишига замин яратади.

Юртимизда мустақилликнинг дастлабки йилларидан бошлаб ва ундан кейинги йилларда ҳам ёшларга қулай шароитлар яратиб берилмоқда. Бунга кўплаб мисоллар келтириш мумкин.

Эслатиб ўтамиз, йилларга турли хил рамзий ном бериш 1991 йилдан буён мавжуд. Хусусан, 1991 йил 28 январдаги “Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллигини нишонлаш тўғрисида”ги Президент Фармонида биноан 1991 йил “Алишер Навоий йили” дея эълон қилинган. Мазкур фармонда юбилей танталари 1991 йил сентябрь ойида нишонланиши белгилаб қўйилди. Кейинги йилларда Мирзо Улуғбек (1994), Амир Темур (1996) йиллари ҳам эълон қилинган.

1997 йилдан бошлаб эса, Президентимиз томонидан ҳар йили Конституция қабул қилинган кун арафасида келаси йилга рамзий ном бериш ўзига хос анъанага айланди. Бугунги кунгача йилларга мос равишда қуйидагича ном берилган:

1997 – Инсон манфаатлари йили

1998 – Оила йили

1999 – Аёллар йили

2000 – Соғлом авлод йили

2001 – Оналар ва болалар йили

2002 – Қарияларни кадрлаш йили

2003 – Обод маҳалла йили

2004 – Меҳр-мурувват йили

2005 – Сихат-саломатлик йили

2006 – Ҳомийлар ва шифокорлар йили

2007 – Ижтимоий ҳимоя йили

2008 – Ёшлар йили

2009 – Қишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йили

2010 – Баркамол авлод йили

2011 – Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик йили

2012 – Мустақкам оила йили

2013 – Обод турмуш йили

Ушбу қўлланмада юртимизда ёшлар, айниқса, соғлом авлод учун ҳукуматимиз томонидан қилинаётган ишлар ҳақида қисқача маълумотлар, шунингдек, 2014 йилда ахборот-кутубхона муассасалари томонидан амалга оширилиши мумкин бўлган тадбирлар режаси берилган.

ҚЎШИМЧА МАЪЛУМОТ

18 ёшга тўлмаган ҳар бир инсон зоти, агар болага нисбатан қўлланиладиган қонун бўйича, у эртароқ балоғатга етмаган бўлса (эмансипация), бола ҳисобланади.

“Бола ҳуқуқлари тўғрисида”ги Конвенция, 1-модда

Фарзандлари соғлом юрт қудратли бўлур

Президентимиз таъкидлаганларидек, “Ҳар қандай инсоннинг энг мўътабар орзуси, астойдил интилган асосий мақсади – соғлом, баркамол авлодни тарбиялаш, ҳар томонлама комил инсонни вояга етказишдан иборат”дир. Мамлакатимизда жисмоний ва маънавий баркамол авлодни вояга етказиш масаласи биз учун умуммиллий, умумдавлат миқёсидаги вазифа бўлиб, бу эзгу мақсад йўлида амалга ошираётган ишларимизни изчил ва қатъиятлик билан давом эттириш бугунги сиёсатимизнинг диққат марказида турибди.

Президентимиз Ислом Каримов Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 21 йиллигига бағишланган тантанали маросимида Мустақилликнинг биринчи йилларидан бошлаб юртимизда соғлом она – соғлом бола масаласи давлат сиёсатининг устувор йўналишига айлангани, кенг кўламли умуммиллий дастурларимиз доирасида амалга ошираётган улкан ишлар жаҳон миқёсида ҳам тан олингани, айни вақтда, бугунги шиддатли замон, ҳаётнинг ўзи ёш авлод тарбияси борасида олдимизга янги-янги, ўта муҳим ва долзарб вазифаларни қўяётганлигини таъкидлаб, ҳар томонлама соғлом авлодни вояга етказиш борасидаги ишларни изчил давом эттириш ва юксак босқичга кўтариш мақсадида 2014 йилни мамлакатимизда “Соғлом бола йили” деб эълон қилишни таклиф этдилар.

Президентимиз соғлом боланинг дунёга келиши, бақувват бўлиб ўсиб-улғайиши кўпгина талаб ва омилларга боғлиқ эканини айтиб ўтиб, ушбу йилда амалга оширилиши лозим бўлган устувор вазифаларни бирма-бир санаб ўтдилар.

Биринчидан, соғлом бола – аввало, соғлом ва аҳил оиланинг мевасидир. Шу маънода, жорий йилда оналик ва болаликни ҳимоя қилиш, оилаларда соғлом муҳитни кучайтириш, уларнинг иқтисодий ва маънавий асосларини мустаҳкамлаш каби масалалар эътибор марказига қўйилиши зарур.

Иккинчидан, соғлом болани вояга етказишда соғлиқни сақлаш тизимининг ўрни ва таъсири, шу билан бирга, масъулияти каттадир. Оналар ва болалар саломатлигини асрашга хизмат қиладиган тиббиёт муассасаларининг моддий-техник базасини янада мустаҳкамлаш керак. Болаларнинг соғлом, бенуқсон бўлиб туғилиши учун ота-оналарнинг тиббий маданиятини юксалтириш, шунингдек, тиббиёт ходимларининг бу борадаги масъулиятини янада ошириш даркор.

Учинчидан, соғлом болани вояга етказишда таълим-тарбия ва спортнинг ўрни ва таъсирини янада кучайтириш лозим. Шу жумладан, бошланғич таълимнинг сифатини ошириш, таълим стандартлари, ўқув дастурлари, дарслик ва қўлланмаларни такомиллаштириш, илғор педагогик ва ахборот-коммуникация технологияларини кенг жорий этиш тақозо этилади.

Соғлом ва маънавий бой, интеллектуал ривожланган, ахлоқан етук, жисмонан бақувват авлодни, ҳар томонлама камол топган шахсни тарбиялаш ва вояга етказиш мақсадида “Соғлом бола йили” деб эълон қилиниши, бугунги кунда спортга бўлаётган талаб ва яратилаётган шароитлар ҳам фикримизнинг яққол исботидир.

Мамлакатимизда таълим тизимини такомиллаштириш, Ватан равнақини таъминлайдиган ёш авлодни тарбиялаб вояга етказиш масалаларига жиддий эътибор берилмоқда. Бу борада «Таълим тўғрисида»ги Қонун ҳамда «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури»ни қабул қилиниши катта аҳамиятга эга. Ёш авлодни ҳар томонлама: ақлий, ахлоқий ва жисмоний жиҳатдан ривожланишида жисмоний тарбия асосий ўринлардан бирини эгаллайди. Шунинг учун Ўзбекистон Республикасининг «Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида»ги қонунида «Мактабгача ёшдаги болалар, ўқувчилар, талабалар саломатлигини асраш ва мустаҳкамлаш, уларда жисмоний баркамоллик эҳтиёжини шакллантириш мактабгача тарбия муассасалари ва ўқув юртларининг асосий вазифаси хисобланади» дейилади.

Ватан, халқ шухратини дунёга ёйишда жисмоний тарбия ва спортнинг ўрни бекиёсдир. Жаҳон миқёсидаги турли, нуфузли мусобақаларда ўзбек ёшлари эришаётган ғалабалар бу ҳақиқатни тасдиқлаб турибди. Чунки баркамол авлод – Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори ва келажак асоси ҳисобланади. Она Ватан буюк бўлмоғи учун шу заминда яшовчилар ақлан ва жисмонан соғлом бўлишлари шарт. Маънавий ва жисмоний баркамол авлодни тарбиялаш фақат миллий эҳтиёжгина эмас, балки умумдавлат аҳамиятига молик масала ҳисобланиб, у кўпмиллатли Ватанимизда туғилиб ўсган, томир ёйган барча қардош халқлар учун бирдай эзгу мақсаддир. Лев Толстойнинг машҳур сўзи билан айтганда: “Маънан соғлом бўлиш учун жисман бардам бўлмоқ керак”.

Сўнгги йилларда жисмоний тарбия ва спорт ўқувчи-ёшлар ҳаётининг ажралмас қисмига айланиб бормоқда. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2002 йил 24 октябрдаги “Ўзбекистонда болалар спортини ривожлантириш жамғармасини тузиш тўғрисида”ги Фармонида кўра, спорт соҳасида иқтидорли болаларни ихтисослаштирилган спорт мактабларига танлаб олиш ва ўсиб келаётган ёш авлоднинг жисмоний ҳамда маънавий соғлом бўлиб вояга етиши, уларни соғлом турмуш тарзига интилишлари ва спортга меҳр-муҳаббатни сингдириш ва қизиқишларини янада ошириш борасида кенг кўламли ишлар олиб борилмоқда. Мамлакатимиз ўтган қисқа даврда болалар спортини ривожлантириш соҳасида муайян ютуқларга эришди ва бугунги кунда жойларда спортга қизиқиш изчил кучайиб бориб, спортчи, эпчил ва чаққон, мард ва жасур йигит-қизларимизни машҳурликда дунё тан олмоқда. Спорт нафақат жисмоний, балки маънавий камолотга етишда ҳам муҳим омилдир. У иродани тоблайти, аниқ мақсад сари интилиш, қийинчиликларни бардош ва чидам билан енгишга ўргатади. Инсон қалбида ғалабага ишонч, ғурур ва ифтихор туйғуларини тарбиялайди.

Тўртинчидан, янги авлодни соғлом ва баркамол қилиб вояга етказиш, ҳеч шубҳасиз, давлат ва жамиятнинг эътибор

марказида туриши, давлат сиёсатининг устувор йўналиши бўлиб қолиши шарт;

Азал-азалдан ҳар қайси ота-она ўз боласининг соғлом ва баркамол, ақл-заковатли, бахтли бўлишини истайди. Шундай фарзандни вояга етказиш, унинг ҳаётда муносиб ўрин эгаллашига эришиш – ота-онанинг энг улуғ, энг муқаддас орзуси, десак, айти ҳақиқатни айтган бўламиз.

Биз соғлом деганда, нафақат жисмоний, балки маънавий жиҳатдан ҳам соғлом болани тасаввур этамиз. Мустақилликнинг биринчи йилларидан бошлаб юртимизда соғлом она – соғлом бола масаласи давлат сиёсатининг устувор йўналишига айлангани, кенг кўламли, умуммиллий дастурларимиз доирасида амалга ошираётган улкан ишларимиз жаҳон миқёсида ҳам тан олингани яхши маълум.

Бешинчидан, соғлом бола тарбиясида маҳалла ва ижтимоий тузилмаларнинг катта ўрни ва таъсири бор. Шу нуқтаи назардан қараганда, «Соғлом бола йили»да маҳалла оқсоқоллари, диний маърифат ва маънавий-ахлоқий тарбия масалалари бўйича маслаҳатчилар, маҳалла посбонларининг масъулияти янада ортади.

Тарих ва аждодлар қолдирган буюк маънавий мерос ва миллий қадриятларимиздан маълумки, қадимда ота-боболаримиз ўз наслларини умумбашарий туйғулар, ўлмас Шарқ фалсафаси, миллий қадриятларимиз руҳида тарбия қилиб келганлар ва улар асрлар давомида тилимизни, дилимиз ва динимизни, ўзбекнинг ўзлигини ҳар томонлама асраб-авайлаб, баркамол авлодларни вояга етказишни асосий мақсад қилиб қўйганлар.

Юқорида таъкидлаб ўтилган устувор вазифаларни амалга ошириш учун мавжуд норматив-ҳуқуқий базани такомиллаштириш талаб этилади. Мустақиллик йилларида инсоннинг асосий ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлашга доир 8 та конституциявий қонун, 15 та кодекс ва 600 дан ортиқ қонун қабул қилинган бўлиб, бу қонун ҳужжатлари инсон, хусусан, бола ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг ҳуқуқий асосларини мустаҳкамлашга хизмат қилади.

“Соғлом бола йили”нинг асосий мақсад ва вазифалари ҳақида гап борар экан, “Фарзандлари соғлом юрт қудратли бўлур, қудратли элнинг фарзандлари соғлом бўлур” деган хикматли иборага алоҳида эътибор қаратилгани бежиз эмас. Зотан, йигирма уч йиллик янги тарихимизда мустақилликка эришиш, Ўзбекистонимизнинг ривожланган демократик давлатлар қаторига кириши, жаҳон майдонида муносиб обрў топишида, бошқа мезонларни инкор этмаган ҳолда, Президентимиз таъкидлаганидек, энг муҳим омил бу ҳам жисмоний, ҳам маънавий жиҳатдан соғлом, ҳеч кимдан кам бўлмасдан, бошини баланд кўтариб яшайдиган, Ватанимизнинг тақдири ва келажаги учун масъулиятни ўз зиммасига олишга, халқимиз интилаётган келажаги буюк давлатни барпо этишга қодир бўлган баркамол авлодимиздир. Ана шу аён ҳақиқатни эл-юртимиз чуқур англаб, юрагидан, қалбидан ўтказиб, кенг қўллаб - қувватламоқда. Бинобарин, Конституциямиз негизига қўйилган талаб ва қоидаларга тўлиқ мос келадиган, дунё ҳамжамиятида “ўзбек модели”деб ном қозонган, мамлакатимизни ислоҳ этиш ва модернизация қилиш йўли нақадар тўғри эканини бугун ҳаётнинг ўзи тасдиқлаб бермоқда. Бу борадаги теран ислохотларимиз натижаларини бутун жаҳон тан олаётгани, бизга ҳавас билан қараётгани ҳам ҳеч кимга сир эмас.

“Соғлом бола йили” Давлат дастури ҳақида

Жорий йилнинг 19 февраль куни Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Соғлом бола йили” Давлат дастури тўғрисида”ги қарори қабул қилинди. Шунини ишонч билан айтиш мумкинки, бу мустақиллигимизнинг илк кунларидан жисмонан соғлом ва маънан етук баркамол авлодни тарбиялаш устувор вазифа этиб белгиланган ижтимоий йўналтирилган давлат сиёсатининг мантиқий давоми бўлди. Она ва бола, Ёшлар, Баркамол авлод, Оила ва бошқа номлар билан аталган йилларда амалга оширилган ишлар халқимизнинг эзгу орзуси бўлган соғлом болани тарбиялашдек олижаноб мақсадга ҳамоҳангдир. Ҳеч шубҳасиз, ҳар биримиз фарзандларимизни соғлом ва ҳар томонлама баркамол қилиб тарбиялаш, уларнинг бахт-саодати, ёруғ келажагини кўришни ният қиламиз. Ўтган даврда кенг миқёсли ва теран мазмунли улкан ишлар, мамлакатимиз ва жамиятимиз тараққиёти учун ғоят муҳим аҳамият касб этувчи вазифаларни бажаришга йўналтирилган қатор умуммиллий дастурлар, биринчи навбатда, “Соғлом она – соғлом бола” дастури амалга оширилди. Фарзандларимиз ва халқимиз бахти, келажагимиз учун қилинаётган бу эзгу ишлар изчиллик билан давом этиб, тобора кенгайиб бораётгани, юксак самаралар бераётгани қувонарлидир. Соғлиқни сақлаш тизимини тубдан ислоҳ этиш доирасида юқори самарадорлиги бутун дунёда эътироф этилган она ва бола соғлиғини муҳофаза қилишнинг миллий модели шакллантирилди. Ихтисослаштирилган тиббиёт марказлари, соғлиқни сақлаш тизимининг бирламчи бўғинлари, шу жумладан, қишлоқ врачлик пунктлари, оилавий поликлиникаларнинг кенг тармоғи яратилгани натижасида аҳоли, авваламбор, қишлоқ жойлардаги оналар ва болаларнинг малакали тиббий хизматдан фойдаланиш имкониятлари кенгайди.

Сўнгги ўн йилда даволаш-профилактика муассасаларини модернизация қилиш ва энг замонавий ускуналар билан жиҳозлаш учун 750 миллион АҚШ долларидан зиёд маблағ йўналтирилди. Мустақиллик йилларида Ўзбекистонда оналар

ўлими 3,1 баробар, гўдаклар ўлими 3,2 баробар камайди. “Она ва бола скрининги” дастури амалга оширилиши натижасида туғма нуқсонли болалар туғилиши 2000 йилдан буён 1,8 марта камайди. Бугунги кунда мамлакатимиз болаларининг 92 фоизи ривожланиш кўрсаткичлари бўйича Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти стандартларига тўла мос келади. «Save the children» халқаро ташкилоти рейтингига кўра, Ўзбекистон дунёдаги болалар саломатлиги тўғрисида энг кўп ғамхўрлик кўрсатадиган ўнта мамлакат қаторидан жой олди. Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ва Мактаб таълимини ривожлантириш умуммиллий давлат дастурининг амалга оширилиши самаралари мамлакатимизда баркамол авлодни тарбиялашга қаратилаётган улкан эътиборнинг яққол тасдиғидир. Маълумки, Ўзбекистонда 12 йиллик мажбурий таълим жорий этилган, унинг сифати халқаро талабларга жавоб беради. 2004 йилдан буён умумтаълим мактабларини қуриш, моддий-техник базасини яхшилаш ва жиҳозлаш учун жами 2,8 триллион сўмдан ортиқ, болалар мусиқа ва санъат мактабларига 2009 йилдан буён 488 миллиард сўмдан зиёд маблағ йўналтирилди.

Спорт мамлакатимизда баркамол авлодни тарбиялашнинг ажралмас таркибий қисмига айланган. Уни болалар ва ўсмирлар, айниқса, қизлар ўртасида оммалаштириш, соғлом турмуш тарзини кенг қарор топтириш бўйича ноёб тизим яратилди. Нафақат шаҳарларда, балки энг олис туманларда ҳам замонавий спорт комплекслари барпо этилди. 2003 – 2013 йилларда 1816 спорт объекти ишга туширилди, бу болаларни оммавий тарзда спорт билан мунтазам шуғулланишга ва уларнинг саломатлигини мустаҳкамлашга кўмаклашмоқда. Бугунги кунда Ўзбекистонда икки миллион нафарга яқин бола, шу жумладан, 842 минг нафар қизлар 30 дан ортиқ спорт тури билан мунтазам шуғулланмоқда. Мамлакатимизда маънавий ва маърифатни юксалтиришга, болаларни миллий ва умуминсоний қадриятлар руҳида тарбиялашга катта эътибор қаратилмоқда. Шу билан бир қаторда, ҳаётнинг ўзи олдимизга соғлом авлодни тарбиялашдек муҳим соҳада янги вазифаларни қўймоқда.

Масалан, профилактика ишлари даражаси ва тиббий хизматлар сифатини, айниқса, қишлоқ жойларда янада ошириш билан боғлиқ масалалар ҳамон долзарб бўлиб турибди. Никоҳдан ўтувчиларни тиббий кўрикдан ўтказиш сифатини янада яхшилаш, кўрикни амалга оширувчи мутахассислар масъулиятини кучайтириш лозим. Мактабгача таълим муассасалари фаолиятини такомиллаштириш, оила институтини мустаҳкамлаш ишлари ҳам муҳим аҳамиятга эга. Айни пайтда, соғлиқни сақлаш тизимига болаларнинг соғлиғини таъминлашдек улкан масъулият юкланган. Шу муносабат билан, жорий йилда соҳанинг моддий-техник базасини янада мустаҳкамлаш, авваламбор, она ва бола соғлиғини муҳофаза қилиш билан шуғулланувчи тиббиёт муассасаларини энг замонавий ускуналар билан жиҳозлаш, малакали кадрлар билан таъминлашга эътибор янада кучайтирилади. Албатта, соғлом болани тарбиялашда аҳолининг тиббий маданияти ҳам муҳим ўрин тутади, бу масала ҳануз долзарблигича қолмоқда. “Соғлом бола йили” Давлат дастурида кўзда тутилган чора-тадбирлар, аввало, шу муҳим масалаларни ҳал қилишга қаратилган. Жорий йилда Давлат дастурини амалга ошириш жараёнида бу ишларнинг барчаси янада юқори даражага кўтарилади. Дастурда аввало ҳам жисмоний, ҳам маънавий жиҳатдан соғлом, мустақил фикрлай оладиган, юксак интеллектуал салоҳиятли, чуқур билимли ва замонавий дунёқарашга эга, мамлакат тақдири ва келажаги учун масъулиятни ўз зиммасига олишга қодир баркамол авлодни шакллантириш, давлат ва жамиятнинг барча куч ва имкониятларини ана шу мақсадларга сафарбар этишга доир кенг миқёсли чора-тадбирларни амалга ошириш кўзда тутилган. Дастур етти бўлим ва 125 банддан иборат бўлиб, унда болалар туғилиши, таълим-тарбияси, оилада соғлом муҳитни, унинг иқтисодий ва маънавий-ахлоқий асосларини мустаҳкамлаш, ижтимоий соҳа ривожига ажратилаётган маблағлар самарадорлигини ошириш билан боғлиқ барча масалалар акс этган. Биринчи навбатда, соғлом ва баркамол авлодни тарбиялаш учун қулай ташкилий-ҳуқуқий шароитлар яратишга қаратилган қонунчилик ва меъёрий-ҳуқуқий базани

янада такомиллаштириш, янги қоида ва меъёрларни ишлаб чиқиш бўйича чора-тадбирлар белгиланган. Саккизта қонун лойиҳасини ишлаб чиқиш режалаштирилган. “Болаларни жисмоний ва маънавий ривожига зарарли таъсир кўрсатувчи ахборотдан ҳимоя қилиш тўғрисида”, “Аҳолининг санитария-эпидемиологик барқарорлиги тўғрисида”, “Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги қонунига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”, янги таҳрирдаги “Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида”, “Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсати асослари тўғрисида”ги ва бошқа қонунлар шулар жумласидандир. “Болаларни жисмоний ва маънавий ривожига зарарли таъсир кўрсатувчи ахборотдан ҳимоя қилиш тўғрисида”ги қонунда болаларнинг онгини бузувчи, рухий жароҳат етказувчи ахборот таъсиридан ҳимоя қилиш, оммавий ахборот воситаларида шафқатсизлик ва зўравонлик тарғиботига йўл қўймасликнинг таъсирчан ташкилий-ҳуқуқий механизмлари кўзда тутилади. “Соғлом бола йили” Давлат дастурида оилада меҳр-оқибат ва ўзаро ҳурмат муҳити, юксак ахлоқий ва маънавий кадриятларни барқарор қилиш, ёш оилаларни моддий қўллаб-қувватлаш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, она ва бола саломатлигини мустаҳкамлаш, хотин-қизлар ўз иқтидорини рўёбга чиқариши учун зарур шароитлар яратиш, уларнинг кундалик рўзғор юмушларини енгиллаштириш каби биринчи даражали вазифалар белгиланган. Хотин-қизлар, болалар ва ўсмирларнинг сифатли тиббий хизматлардан фойдаланиш имкониятларини янада кенгайтириш мақсадида ҳар ойда соғломлаштириш ҳафталиклари ташкил этилади, шунингдек, мамлакатимиз етакчи тиббиёт муассасалари мутахассислари иштирокида олис туманларда яшовчи 145 минг нафар аҳоли чуқурлаштирилган тиббий кўриқдан ўтказилади. Янги оилавий поликлиникалар, қишлоқ врачлик пунктлари, санатория-курорт объектлари барпо этиш, мавжудларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш ишлари давом эттирилади. Мамлакатимизда 130 та маданият ва дам олиш марказларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, ўн бешта янги маданият ва истироҳат боғларини

барпо этиш, мавжуд йигирма тўққизтасини реконструкция қилиш ва таъмирлаш режалаштирилган. Маиший техника ишлаб чиқариш ва уни харид қилиш учун истеъмол кредитлари ажратишни кенгайтириш ҳисобига хотин-қизларнинг маиший шароитларини яхшилаш ва рўзғор юмушларини енгиллаштиришга катта аҳамият берилмоқда. 194 тумандаги олис қишлоқларда гўзаллик салони, тикувчилик, таъмирлаш устахоналари ва бошқа хизмат кўрсатиш корхоналаридан иборат намунавий маиший хизмат мажмуалари очилади. Қишлоқ оилаларини замонавий уй-жой билан таъминлаш, уларнинг турмуш даражаси ва сифатини юксалтириш борасидаги ишлар янги босқичга кўтарилади. 2014 йилда намунавий лойиҳалар асосида 11 мингта яқка тартибдаги уйлар қурилади. Икки минг ёш оилага уй-жой қуриш ва мамлакатимизда ишлаб чиқарилган узок муддат фойдаланиладиган товарлар харид қилиш учун фоизсиз ссудалар берилади. Туманлар марказлари ва қишлоқларда сув таъминоти ва канализация тизимларини яхшилашга доир қатор янги лойиҳалар амалга оширилади. Жорий йилда соғлом фарзандлар туғилиши ва уларнинг саломатлигини мустаҳкамлаш учун шарт-шароитларни янада яхшилашга қаратилган чора-тадбирлар амалга оширилади. МДХ мамлакатларида ўхшаши бўлмаган замонавий кўп тармоқли болалар марказини (IV даражали) қуриш ва уни юқори технологик тиббиёт ускуналари билан жиҳозлаш кўзда тутилган. Республика ихтисослашган педиатрия илмий-амалий марказининг қатор бўлинмалари, ТошПТИ клиникалари, 13 та вилоят кўп тармоқли болалар тиббий марказлари, 62 та туман тиббиёт бирлашмалари ва бошқа тиббий, тиббий-ижтимоий муассасалар қурилади ҳамда тубдан таъмирланади. Уларнинг барчаси замонавий диагностика ва даволаш ускуналари билан жиҳозланади, бу болаларга жаҳон стандартлари даражасида ихтисослаштирилган юқори технологик тиббий ёрдам кўрсатиш имконини беради. Аҳолининг санитария-эпидемиологик барқарорлигини таъминлашнинг энг самарали воситаларидан бири юқумли касалликлар профилактикасиدير. Шу мақсадда турли инфекцияларга қарши янги вакциналарнинг босқичма-

босқич жорий қилинишини ҳисобга олиб, болаларни эмлаш дастурини такомиллаштириш зарур. Миллий эмлаш тақвими асосида контингентнинг камида 97 фоизини қамраб олган профилактик вакцинация қилиш кўлами кенгайтирилади. Йил давомида мактабгача таълим муассасалари тарбияланувчилари ва ўқувчиларнинг 6,6 миллионга яқини чуқурлаштирилган тиббий кўрикдан ўтказилади, таркибида йод моддаси бўлган дори-дармонлар воситасида соғломлаштирилади. Қишлоқларда яшайдиган оналарнинг репродуктив саломатлигини мустаҳкамлаш мақсадида 400 минг нафар ҳомиладор аёл махсус поливитаминлар билан бепул таъминланади. “Соғлом бола йили” Давлат дастурида мактабгача таълим муассасаларининг моддий-техник базасини босқичма-босқич мустаҳкамлаш, шу жумладан, уларни тубдан таъмирлаш ва жиҳозлаш, янгиларини қуришга йўналтирилган аниқ вазифалар белгиланган. Болаларни мактабга тайёрлаш бўйича мутлақо янги дастурларнинг ишлаб чиқиши ва жорий этилиши белгиланган бўлиб, уларда болаларнинг ақлий, ахлоқий, эстетик ва жисмоний ривожланиши кўзда тутилган. “Баркамол авлод” болалар марказларини шакллантириш дастурининг амалга оширилиши жараёнида 66 та шундай марказлар тубдан таъмирланади ва жиҳозланади. Бу болаларни ижодга, шу жумладан, техник ижодий ишларга янада кенг жалб қилишга кўмаклашади. Бошланғич синфларда ўқитиш сифатини янада кўтариш чоралари белгиланган. Жумладан, 1 – 4 синф ўқувчилари учун ўқув дастурлари ва дарсликларнинг қайта кўриб чиқиши, шунингдек, ўқитувчилар учун тегишли услубий қўлланмалар ишлаб чиқиши назарда тутилган. 2014 – 2015 ўқув йилида 2,6 миллион ўқувчи 575 номдаги 25 миллион нусха дарсликлар ва ўқув-услубий қўлланмалар билан таъминланади. “Миллий умумтаълим электрон кутубхона” лойиҳасининг амалга оширилиши ҳам болаларнинг интеллектуал ривожланишига кўмаклашади. Лойиҳада турли билим олишга оид ва ўқув материалларини электрон шаклга ўтказиш маркази, мультимедиа ахборот ресурслари маркази, шунингдек, интеграциялашган ахборот-кутубхона тармоғи

ташқил этилиши, Ўзбекистондаги барча ахборот-кутубхона муассасаларининг 2020 йилгача ушбу тармоққа уланиши мўлжалланган. Мамлакатимизда ота-она меҳридан маҳрум ва имконияти чекланган болаларга алоҳида ғамхўрлик кўрсатиб келинмоқда. 2015 – 2017 йилларда Меҳрибонлик уйлари, ихтисослаштирилган мактаб-интернатлар ва мактабгача тарбия муассасаларининг моддий-техник базасини босқичма-босқич мустаҳкамлаш, ривожланган давлатларнинг илғор тажрибасини ҳисобга олган ҳолда ўқув-тарбия жараёнини тубдан такомиллаштириш чоралари кўрилади. Бу йил режалаштирилган қатор қизиқарли тадбирлар ўқувчиларнинг ақлий, ижодий ва спортга оид лаёқатларини ривожлантиришга қаратилган. Наманган вилоятида ўтган “Баркамол авлод” спорт ўйинлари, болалар ижодиёти республика фестиваллари, “Она юрт наволари” халқ чолғу асбоблари халқаро танлови, “Энг ёш ихтирочи” танлови ва бошқа тадбирлар шулар жумласидандир. Давлат дастурида 60,1 мингта ўқув ўринга мўлжалланган 380 та умумтаълим мактабларини реконструкция қилиш ва таъмирлаш, уларни компьютер техникаси, ўқув-лаборатория жиҳозлари ва бошқа ускуналар билан таъминлаш белгиланган. Бундан ташқари, 161 та касб-ҳунар коллежи ва академик лицей, 48 та болалар мусиқа ва санъат мактаби, 110 та болалар спорт объектларини қуриш, реконструкция қилиш ва тубдан таъмирлаш режалаштирилган. Мамлакатимизда болаларнинг чет тилларни ўрганишига катта эътибор қаратилмоқда. Шу мақсадда мактаблардаги чет тиллари хоналарини замонавий ахборот-коммуникация ва техника воситалари билан жиҳозлаш кўзда тутилган. Бошланғич синф ўқувчиларини қўллаб-қувватлаш бўйича чора-тадбирларни амалга ошириш давом эттирилади. Жумладан, 586,9 минг нафар биринчи синф ўқувчиларига ўқув жиҳозлари тўпламлари ва 6,5 миллион нусхадаги дарсликлар, умумтаълим мактабларининг 500 мингдан ортиқ 2-синф ўқувчиларига чет тиллар бўйича мультимедиа иловали дарсликлар бепул берилди. Ёзги таътил даврида болаларнинг ҳордиқ чиқариши ва бўш вақтларини мазмунли ўтказишини таъминлаш мақсадида

соғломлаштириш оромгоҳларига 280 минг нафар ўғил-қиз имтиёзли, 35,7 минг нафари бепул йўлланмалар билан таъминланади. Тошкент ва Термиздаги ҳайвонот боғларининг, Тошкентдаги ботаника боғининг реконструкция қилиниши, Самарқанд ва Фарғонада Тошкент ҳайвонот боғи филиалларининг очилиши, Зарафшон шаҳрида аквапарк қурилиши, шунингдек, Республика кўғирчоқ театри ва «Томоша» болалар мусикали театр студиясининг капитал таъмирдан чиқарилиши мўлжалланган. Халқимизга хос бағрикенглик, муҳтожларга кўмак бериш каби фазилатларни акс эттирувчи кўплаб тadbирларни ўтказиш режалаштирилган. Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан кам таъминланган оилалар фарзандларига 516,9 минг тўпلامдаги қишки кийим ва 3,1 миллион нухада дарслик, ўқув қуроллари бепул берилади. Меҳрибонлик уйлари тарбияланувчилари ва кам таъминланган оилалар фарзандларини халқимизнинг бой тарихий ва маданий мероси билан таништириш мақсадида Самарқанд, Бухоро, Хива ва Тошкент шаҳарларига бепул саёҳатлар, шунингдек, музейлар, ҳайвонот ва ботаника боғларига экскурсиялар ташкил этилади. 2014 йил ноябрь ойида Тошкентда “Бола учун ижтимоий шериклик: миллий ва хорижий илғор тажриба” мавзуида халқаро форум ўтказилади. Мамлакатимиз учун долзарб ушбу вазифаларни оилалар, мактаблар, соғлиқни сақлаш тизими, давлат ва жамоат ташкилотлари, нодавлат нотижорат ташкилотлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларининг ўзаро ҳамкорлигида амалга ошириш мумкин. Давлат дастурида соғлом болани тарбиялашда, оилаларга, биринчи навбатда, ёш оилаларга ўз вақтида ва манзилли моддий ҳамда маънавий кўмак беришда маҳалла институтининг ҳуқуқ ва имкониятларини кенгайтиришга, ролини оширишга алоҳида эътибор қаратилган. “Соғлом бола йили” Давлат дастурида белгиланган эзгу ишларнинг рўйхатини яна узоқ давом эттириш мумкин. Президентимиз Ислom Каримов таъкидлаганидек, биз таянчимиз ва суянчимиз, ғуруримиз ва ифтихоримиз бўлмиш болаларимизга, фарзандларимизга ишонч билан, ҳурмат-эътибор

билан қарашни келажакимизга бўлган ишонч, миллатимизга, халқимизга бўлган ҳурмат-эҳтиром ифодаси, деб биламиз. “Соғлом бола йили” Давлат дастури бунинг яна бир ёрқин тасдиғидир. Давлат дастури доирасида амалга ошириладиган тадбирларга 4 509,2 миллиард сўм ва 302,9 миллион доллар миқдорида маблағ йўналтирилади. Мазкур дастурнинг бажарилиши мамлакатимиз учун асосий мақсади инсон ҳуқуқ ва манфаатларини таъминлашга қаратилган кенг кўламли ислохотлар йўлида навбатдаги муҳим қадам бўлади.

***Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов
ва машхур файласуфларнинг баркамол авлодни тарбиялашда
таълим-тарбия ва спортнинг аҳамияти ҳақида хикматга
айланган фикрлари***

Фарзандларимизни соғлом ўстириш, ҳам маънавий, ҳам жисмоний нуқтаи назардан ҳавас қиладиган баркамол авлодни ўстириш, ёшларимизни спорт орқали “парвоз” қилишига эришиш, болалар спортининг ривожини Ватанга садоқат уйғотиши ва келажакка ишонч туғдириши керак.

Ислом Каримов

Ҳеч бир нарса мамлакатни спорт каби тезда дунёга машхур қила олмайди.

Ислом Каримов

Спорт одамни мард, матонатли, бардошли қилиб тарбиялайди.

Ислом Каримов

Биз ўз истеъдодли, фидойи болаларимиз, фарзандларимизга билим ва касб чўққиларини забт этиши учун қанот беришимиз керак.

Ислом Каримов

Биз учун истиқлол – миллатимиз, мамлакатимизнинг жаҳонда обрў-эътибори, шон-шарафини кўтарадиган соғлом авлодни, ҳар жиҳатдан баркамол ва фидойи ўғил-қизларни тарбиялаш, уларни вояга етказиш ва бахтини кўришдир.

Ислом Каримов

Ҳар қандай миллатнинг равнақи, умумбашарият тарихида тутган ўрни, мавқеи ва шуҳрати бевосита ўз фарзандларининг ақлий ва жисмоний етуқлигига боғлиқдир.

Ислом Каримов

Ёмғир дарахт баргларидаги чангу ғуборни ювгани каби гимнастика жисм ғуборини тозалайди.

Гиппократ

Одамнинг кимлиги бўйи билан белгиланмаганидек, халқнинг улуғлиги ҳам сони билан ўлчанмайди. Ягона мезон – унинг ақлий камолоти ва ахлоқий баркамоллигидир.

Виктор Гюго

Ҳар қандай одамга унинг қилган ишларига қараб баҳо бериш керак.

Сервантес

Соғлом одам табиатнинг энг бебаҳо асаридир.

Томас Карлейл

Ўсиб-улғайиш ҳар жиҳатдан – жисмоний ҳам, унга уйғун ҳолда ақлий, эстетик, ахлоқий жиҳатдан ҳам мутаносиб бўлмоғи керак.

Петр Лесгафт

Гўзаллик туйғусини сингдирмай туриб, баркамол инсонни вояга етказиш мумкин эмас.

Тагор

Бадантарбия билан шуғулланган, ножўя ишлардан ўзини тийган одам табобатга ортиқча эҳтиёж сезмайди.

Жозеф Аддисон

“Соғлом бола йили”да амалга ошириладиган ишлар ҳақида қисқача маълумотлар

- “Болаларни жисмоний ва маънавий ривожига зарарли таъсир кўрсатувчи ахборотдан ҳимоя қилиш тўғрисида”, “Аҳолининг санитария-эпидемиологик барқарорлиги тўғрисида”, “Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги қонунига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”, янги таҳрирдаги “Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида”, “Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсати асослари тўғрисида”ги ва бошқа саккизта қонун лойиҳасини ишлаб чиқиш режалаштирилган.

- Хотин-қизлар, болалар ва ўсмирлар учун ҳар ойда соғломлаштириш ҳафталиклари ташкил этилади.

- Олис туманларда яшовчи 145 минг нафар аҳоли чуқурлаштирилган тиббий кўрикдан ўтказилади.

- Янги оилавий поликлиникалар, қишлоқ врачлик пунктлари, санатория-курорт объектлари барпо этиш, мавжудларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш ишлари давом эттирилади.

- Мамлакатимизда 130 та маданият ва дам олиш марказларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, ўн бешта янги маданият ва истироҳат боғларини барпо этиш, мавжуд йигирма тўққизтасини реконструкция қилиш ва таъмирлаш режалаштирилган.

- 194 та тумандаги олис қишлоқларда гўзаллик салони, тикувчилик, таъмирлаш устахоналари ва бошқа хизмат кўрсатиш корхоналаридан иборат намунавий маиший хизмат мажмуалари очилади.

- 2014 йилда намунавий лойиҳалар асосида 11 минг якка тартибдаги уйлар қурилади.

- Икки минг ёш оилага уй-жой қуриш ва мамлакатимизда ишлаб чиқарилган узоқ муддат фойдаланиладиган товарлар харид қилиш учун фоизсиз ссудалар берилади.

- Туманлар марказлари ва қишлоқларда сув таъминоти ва канализация тизимларини яхшилашга доир қатор янги лойиҳалар амалга оширилади.

- МДХ мамлакатларида ўхшаши бўлмаган замонавий кўп тармоқли болалар марказини (IV даражали) қуриш ва уни юқори технологик тиббиёт ускуналари билан жиҳозлаш кўзда тутилган.

- Республика ихтисослашган педиатрия илмий-амалий марказининг қатор бўлинмалари, ТошПТИ клиникалари, 13 та вилоят кўп тармоқли болалар тиббий марказлари, 62 та туман тиббиёт бирлашмалари ва бошқа тиббий, тиббий-ижтимоий муассасалар қурилади ҳамда эскилари тубдан таъмирланади.

- Миллий эмлаш тақвими асосида контингентнинг камида 97 фоизини қамраб олган профилактик вакцинация қилиш кўлами кенгайтирилади.

- Йил давомида мактабгача таълим муассасалари тарбияланувчилари ва ўқувчиларнинг 6,6 миллионга яқини чуқурлаштирилган тиббий кўриқдан ўтказилади, таркибида йод моддаси бўлган дори-дармонлар воситасида соғломлаштирилади.

- Қишлоқларда яшайдиган оналарнинг репродуктив саломатлигини мустаҳкамлаш мақсадида 400 минг нафар ҳомиладор аёл махсус поливитаминлар билан бепул таъминланади.

- Болаларни мактабга тайёрлаш бўйича мутлақо янги дастурларнинг ишлаб чиқилиши ва жорий этилиши белгиланган бўлиб, уларда болаларнинг ақлий, ахлоқий, эстетик ва жисмоний ривожланиши кўзда тутилган.

- 66 та болалар марказлари тубдан таъмирланади ва жиҳозланади.

- 1 – 4 синф ўқувчилари учун ўқув дастурлари ва дарсликларнинг қайта кўриб чиқилиши, шунингдек, ўқитувчилар учун тегишли услубий қўлланмалар ишлаб чиқилиши назарда тутилган.

- 2014 – 2015 ўқув йилида 2,6 миллион ўқувчи 575 номдаги 25 миллион нусха дарсликлар ва ўқув-услубий кўлланмалар билан таъминланади.

- “Миллий умумтаълим электрон кутубхона” лойиҳасида турли билим олишга оид ва ўқув материалларини электрон шаклга ўтказиш маркази, мультимедиа ахборот ресурслари маркази, шунингдек, интеграциялашган ахборот-кутубхона тармоғи ташкил этилиши, Ўзбекистондаги барча ахборот-кутубхона муассасаларининг 2020 йилгача ушбу тармоққа уланиши мўлжалланган.

- 2015 – 2017 йилларда Меҳрибонлик уйлари, ихтисослаштирилган мактаб-интернатлар ва мактабгача тарбия муассасаларининг моддий-техник базасини босқичма-босқич мустаҳкамлаш, ривожланган давлатларнинг илғор тажрибасини ҳисобга олган ҳолда ўқув-тарбия жараёнини тубдан такомиллаштириш чоралари кўрилади.

- Бу йил “Баркамол авлод” спорт ўйинлари, болалар ижодиёти республика фестиваллари, “Она юрт наволари” халқ чолғу асбоблари халқаро танлови, “Энг ёш ихтирочи” танлови ва бошқа қизиқарли тадбирларни ўтказиш режалаштирилган.

- Мактаблардаги чет тиллари хоналарини замонавий ахборот-коммуникация ва техника воситалари билан жиҳозлаш кўзда тутилган.

- 586,9 минг нафар биринчи синф ўқувчиларига ўқув жиҳозлари тўпламлари ва 6,5 миллион нусхадаги дарсликлар, умумтаълим мактабларининг 500 мингдан ортиқ 2-синф ўқувчиларига чет тиллар бўйича мультимедиали иловали дарсликлар бепул берилади.

- Болаларнинг ҳордиқ чиқариши ва бўш вақтларини мазмунли ўтказиш учун соғломлаштириш оромгоҳларига 280 минг нафар ўғил-қиз имтиёзли, 35,7 минг нафари бепул йўлланмалар билан таъминланади.

- Тошкент ва Термиздаги ҳайвонот боғларининг, Тошкентдаги ботаника боғининг реконструкция қилиниши, Самарқанд ва Фарғонада Тошкент ҳайвонот боғи филиалларининг очилиши, Зарафшон шаҳрида аквапарк

қурилиши, шунингдек, Республика кўғирчоқ театри ва “Томоша” болалар мусикали театр студиясининг капитал таъмирдан чиқарилиши мўлжалланган.

- Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан кам таъминланган оилалар фарзандларига 516,9 минг тўпلامдаги кишки кийим ва 3,1 миллион нусхада дарслик, ўқув қуроллари бепул берилади.

- Мехрибонлик уйлари тарбияланувчилари ва кам таъминланган оилалар фарзандлари учун Самарқанд, Бухоро, Хива ва Тошкент шаҳарларига бепул саёхатлар, шунингдек, музейлар, ҳайвонот ва ботаника боғларига экскурсиялар ташкил этилади.

- 2014 йил ноябрь ойида Тошкентда “Бола учун ижтимоий шериклик: миллий ва хорижий илғор тажриба” мавзuida халқаро форум ўтказилади.

- 25 – 30 июн кунлари Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги ва ЮНИСЕФ ҳамкорлигида 6 ойликдан 5 ёшгача бўлган болаларни соғломлаштириш мақсадида “Соғлом бола ҳафталиги” ўтказилади.

- Тошкент шаҳар маънавият ва маърифат кенгаши томонидан 2 апрель – “Халқаро болалар китоблари куни”да **“Фарзандимга китоб совға қиламан”** лойихаси амалга оширилди.

- Давлат дастури доирасида амалга ошириладиган тадбирларга 4 509,2 миллиард сўм ва 302,9 миллион доллар миқдорида маблағ йўналтирилади.

“Соғлом бола – жамият гултожи” мавзуида китоб-расмли кўргазма тайёрлашнинг тахминий режаси

Китоб кўргазмасини “Соғлом бола йили”га бағишлаб ахборот-кутубхона муассасаларида ташкил этишни тавсия қиламиз. Ушбу кўргазманинг виртуал кўринишини ахборот-кутубхона муассасаларининг расмий сайтларида ҳам ташкил этиш мумкин. Бунда мавзуга доир адабиётлар ва уларнинг аннотацияси ва тегишли ҳужжатлар, расмлар жойлаштирилади. Кўргазма кўйидаги бўлимлардан иборат бўлиши мумкин.

1. Бола ҳуқуқлари – давлат ҳимоясида

Болалар ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиши Ўзбекистон сиёсатининг устувор йўналишларидан бири “Халқаро ҳамжамият ва тараққий топган мамлакатлар қаторига кўтарилши учун ҳаракат қилаётган жамият, биринчи навбатда, бугун униб-ўсиб келаётган фарзандларининг ҳар томонлама баркамол авлод бўлиб ҳаётга кириб боришини ўзи учун улуғ, керак бўлса, муқаддас иш деб билади”.

И. Каримов

Бу бўлимга бола ҳуқуқлари тўғрисида ҳуқуқий меъёрий ҳужжатлар, “Соғлом бола йили”га оид материаллар, Президентимиз И. А. Каримовнинг асарлари, давлат дастури кўйилади.

2. Озод юрт фарзандлари

“Фарзандларимиз биздан кўра кучли, билимли, доно ва, албатта, бахтли бўлишлари шарт.

И. Каримов

Бу бўлимга юртимизда ҳукуматимиз томонидан ёшларга ва болаларга берилаётган ҳар томонлама эътибор, ғамхўрлик ҳамда

имкониятлар, шунингдек, барча соҳада мустақил юрт фарзандларининг эришган ютуқ ва ғалабалари ҳақида материаллар қўйилади.

3. Келажагимиз соҳиби

"Жондан азиз фарзандлармизни нафақат ҳам жисмонан, ҳам маънан соғлом қилиб ўстириш, шу билан бирга, уларни ҳар томонлама баркамол авлод бўлиб, энг замонавий, биз яшаётган XXI аср талаб қилаётган интеллектуал билим ва бойликка эга бўлган инсонлар бўлиб ҳаётга кириб боришини таъминлашда кўришимиз ҳам қарз, ҳам фарздор".

И.Каримов

Бу бўлимга соғлом ва баркамол авлодни тарбиялаш шунингдек маънавият, маърифат, тарбия масалаларига доир олимларнинг асарлари, фикр-мулоҳазалари жам бўлган адабиётлар қўйилади.

4. Фарзандлар камоли – олий саодат

"Азал-азалдан ҳар қайси ота-она ўз боласининг соғлом ва баркамол, ақл-заковатли, бахтли бўлишини истайди. Шундай фарзандни вояга етказиш, унинг ҳаётда муносиб ўрин эгаллашига эришиш – ота-онанинг энг улуг, энг муқаддас орзуси, десак, айни ҳақиқатни айтган бўламиз. Биз соғлом деганда, нафақат жисмоний, балки маънавий жиҳатдан ҳам соғлом болани ўзимизча тасаввур этамиз."

И.Каримов

Бу бўлимга 2 апрель – Халқаро болалар китоби куни ва 1 июнь – Халқаро болаларни ҳимоя қилиш кунига бағишланган материаллар қўйилади.

“Ҳар бир фарзандга – меҳр, эътибор!” ҳафталик дастури

Ушбу дастур намунавий бўлиб тадбирларни ахборот-кутубхона муассасаларида ўтказишни тавсия қиламиз. Ахборот-кутубхона муассасалари ўз имконият ва шароитларидан келиб чиқиб тўлиқ равишда ёки ҳафталикнинг маълум бир кунини белгилаб ўтказишлари мумкин. Дастурга ўзгартириш ва қўшимча киритилиши мумкин. Ахборот-кутубхона муассасалари мутахассислари қўлланмада берилган материаллар ва адабиётлар рўйхатида келтирилган манбалар асосида тадбирларни тўлдиришни тавсия қиламиз. Биз ахборот-кутубхона муассасаларида ўтказиш мумкин бўлган умумий йирик тадбирлар туркумини намуна сифатида келтирдик.

1 кун

Фаровон юрт фарзандлари

1 июнь – Халқаро болаларни ҳимоя қилиш куни муносабати билан ахборот-кутубхона муассасасида “Очик эшиклар куни” тадбири

“Эртамик бугундан бошланади” мавзуида кўргазма ва расмлар, шунингдек, бошқа ижодий танловлар тадбири

2 кун

Билим бекати

“Болаларни китоб ўқишга жалб қилишда ахборот-кутубхона муассасаларининг ўрни ва устувор вазифалари” мавзуида давра суҳбати

“Китоб ўқиш санъати” мавзуида тренинг

3 кун

Барча шодлик сенга бўлсин...

Ёзувчи ва шоирлар, санъаткорлар, рассомлар, адабиётшунослар ва бошқа соҳа вакиллари билан ижодий учрашувлар ўтказилади.

4 кун

“Соғломжон – полвонжон“ спорт мусобақалари

5 кун

Қувончдан янграсин олам

“Моҳир қўллар” ва “Маҳорат мактаби”, “Эртақлар оламига саёҳат” каби турли хил тадбирлар.

Ҳафталикнинг ёпилиши.

Тадбирларнинг фаол иштирокчиларини ва ғолибларни мукофотлаш.

Кутубхоналар музейга айланмасин

2011 йилнинг 27 январь санасида БМТ қошидаги Халқаро электралоқа уюшмаси Бош котиби Ҳамадун Туре бутун дунёдаги интернет фойдаланувчилари сони 2 миллиардга етгани тўғрисида хабар берганди. Сайёраимиз аҳолиси салкам 7 миллиардни ташкил этишини ҳисобга оладиган бўлсак, демак, Ер юзидаги ҳар учинчи одам жаҳон тармоғига мурожаат қилади. Фаол интернет фойдаланувчиларининг 57 фоизи ривожланаётган мамлакатларда яшайди. Сўнгги йилларда МДҲ ҳамда араб мамлакатлари аҳолиси ҳам интернетга уланиш борасида юқори кўрсаткичларни намоиш қилишмоқда. Жаҳон аҳолисининг катта ва чексиз ахборот манбаларидан эркин фойдалана олиш имконияти маънавий хавфсизлик масаласи борасида қатор муаммоларни юзага келтиради. Баъзи одамлар яқин келажакда кутубхоналар ҳам музейлар сингари ўн йилда бир бориладиган масканга айланиб қолишидан хавотирда. Эҳтимол, бунга арзигулик сабаблар бордир. “Гугл” тизими ҳаётимизни анча қулайлаштиргани бор гап, буни инкор этиш ниятимиз йўқ, у ҳозирги тезкор шароитда ахборот топишнинг

энг кулай усули. Лекин тезкорлик таълим сифати ва маънавий кадрятларга зиён етказмаслиги керак.

**Висола
ҚАРШИБОЕВА**

Ахборот асрида таълим-тарбия китобидан олинди.

Дунё миқёсида нишонланадиган болаларга оид байрамлар ҳақида маълумотлар

2 апрель – Халқаро болалар китоби куни. Бу сананинг ҳам ўзига хос тарихи бор, албатта. 1967 йилда Халқаро болалар китоблари кенгаши – “International Board on Books for Young People” (IBBY) томонидан 2 апрель санасини халқаро болалар китоблари куни деб нишонлаш тўғрисида қарор қабул қилинган. Бу сана тасодифан танланган эмас. Гап шундаки, ушбу кунда дунё болаларининг севимли эртақчиси Ганс Христиан Андерсен дунёга келган.

Бутун дунё бўйлаб, ҳар йилнинг **1 июнь куни “Халқаро болаларни ҳимоя қилиш куни”** сифатида нишонланади (ингл. *International Children's Day*). Ушбу байрам кўпчилик давлатларда “Халқаро болалар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш куни” сифатида ҳам эътироф этилади. Ҳар бир байрамнинг келиб чиқиш тарихи, ҳуқуқий асоси мавжуд. Шу жумладан, мазкур байрамнинг ҳам.

Қизиқ, “Халқаро болалар куни” нега айнан 1 июнь куни нишонланади? Бу борада бир қанча фаразлар мавжуд. Хусусан, илк марта мазкур кунни нишонлаш ғояси 1925 йили Женевада болалар фаровонлигига бағишланган Бутунжаҳон конференциясида илгари сурилган. Ушбу конференция ўтказилиш санаси айнан 1 июнь кунига тўғри келган.

Иккинчи жаҳон урушидан сўнг, болалар саломатлиги ва уларнинг ҳуқуқлари дунё ҳамжамияти олдидаги энг долзарб муаммолардан бирига айланган. 1949 йили Париж шаҳрида Халқаро аёллар демократик федерациясининг конгрессида болалар ҳуқуқларини камситишга қарши курашиш дунёнинг ҳар

бир аҳолиси олдида турган бирламчи вазифалардан эканлиги таъкидланади ва йилнинг бир кунини айнан шу мавзуга бағишлашга келишиб олинади. Илк марта “Халқаро болалар куни” 1950 йилнинг 1 июнь кунда нишонланган эди.

“Халқаро болалар куни” учун махсус байроқ ҳам ясалган. Мазкур байроқ ўзининг рамзий маъносига эга. Орқа фондаги яшил ранг юксалиш, беғуборлик, фаровонлик рамзи бўлса, марказдаги Ер шари ва унинг атрофидаги кизил, кўк, сариқ, оқ ва қора ранглар дунёнинг исталган бурчагидаги болалар ирки, миллатидан қатъий назар, тенг эканлигини ифодалайди.

Болалар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ҳақида гап кетганда, энг аввало, кўз олдимизга “Бола ҳуқуқлари тўғрисида”ги Конвенция келади. Мазкур Конвенция Нью-Йорк шаҳрида БМТ Бош Ассамблеясининг 1989 йил 20 ноябрдаги 44/25-қарори билан қабул қилинган ҳамда 1990 йил 2 сентябрда 49-моддага мувофиқ кучга кирган. Ўзбекистон Республикаси мазкур Конвенцияга 1992 йил 9 декабрдаги 757-ХП сонли Қарорига мувофиқ қўшилди ва мазкур у 1994 йил 29 июлдан кучга кирган.

Ушбу Конвенция 54 моддадан иборат бўлиб, унинг бандлари болалар ҳуқуқларини таъминлаш, болаларни жисмоний ва руҳий қийноқлардан асраш, уларнинг бузилган ҳуқуқларини тиклаш бўйича ягона ҳуқуқий кўрсатмаларни белгилаб беради. Конвенцияни БМТга аъзо давлатлар томонидан қабул қилинган. Фақатгина 3 та давлат: АҚШ, Жанубий Судан ва Сомали давлатлари Конвенцияни қабул қилмаган.

2000 йили Конвенция борасида иккита факультатив протоколлар қабул қилинди. Бири қуролли тўқнашувларда

болаларнинг иштироки борасида бўлиб, ушбу протоколга 150 та давлат қўшилган. Иккинчиси болалар савдоси, болаларни фоҳишабозликка жалб қилиш ва болалар порнографияси бўйича бўлиб, уни 160 дан ортиқ давлатлар қабул қилган. Иккала протокол ҳам 2002 йилдан кучга кирган.

Хўш, бола деганда ўзи кимларни тушуниш мумкин? “Бола ҳуқуқлари тўғрисида”ги Конвенциянинг 1-моддасида 18 ёшга тўлмаган ҳар бир инсон зоти, агар болага нисбатан қўлланиладиган қонун бўйича у эртароқ балоғатга етмаган бўлса (эмансипация), бола ҳисобланиши белгиланган.

Конвенцияда “Иштирокчи давлатлар ўз таъсир доирасида бўлган ҳар бир бола учун кўзда тутилган барча ҳуқуқларни, ҳеч қандай камситишларсиз, irqи, тана ранги, жинси, тили, дини, сиёсий ёки бошқа эътиқодлари, миллий, этник ёки ижтимоий келиб чиқиши, мулкӣ аҳволи, боланинг соғлиғи ва туғилиши, унинг ота-онаси ёки қонуний васийси ёки бирор-бир бошқа ҳолатлардан қатъи назар, ҳурмат қиладилар ҳамда шу ҳуқуқларни таъминлаб берадилар” деган қоида белгилаб берилган.

Бола ҳуқуқлари декларациясида бола, агар у жисмоний ва ақлий жиҳатдан камолотга етмаган бўлса, махсус равишда муҳофаза ва ғамхўрликка, бинобарин, туғилгунча ва туғилгандан кейин ҳам муносиб даражадаги ҳуқуқий ҳимояга муҳтож эканлиги таъкидланган.

Ўзбекистон Республикасида бола ҳуқуқлари билан боғлиқ норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тизими халқаро талабларга мос равишда ишлаб чиқилган. Бу борада жорий йилнинг 22 апрель - 3 май кунлари Женева шаҳрида ўтказилган БМТнинг Инсон ҳуқуқлари бўйича Кенгашининг 16-сессиясида Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Миллий марказининг Универсал даврий ҳисобот доирасида тақдим этиладиган Ўзбекистон Республикасининг иккинчи миллий маърузасида ҳам таъкидлаб ўтилган.

Миллий маърузанинг 55-бандидан юртимизда айнан бола ҳуқуқларини ҳимоя қилиш масаласида олиб борилаётган ишлар юзасидан ҳисобот ўрин олган. Унда Ўзбекистон Республикасида

оила, оналик ва болаликни ҳимояси масалалари бўйича давлат даражасида Комплекс чора-тадбирлар ишлаб чиқилганлиги, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузурида вояга етмаганлар ишлари бўйича маҳсул комиссия ташкил этилганлиги (2000) ҳамда мазкур комиссияга Ўзбекистон Республикаси Бош Прокурори раислик қилиши алоҳида таъкидлаб ўтилган.

Бугунги кунда Ўзбекистон аҳолисининг қарийб ярмини болалар ташкил этади (40%). Агарда вояга етмаганлар жиноятчилиги ҳақидаги маълумотларга эътиборни қаратсак, бу кўрсаткич бошқа давлатларга нисбатан сезиларли равишда кам эканлигига гувоҳ бўлишимиз мумкин. Хусусан, юртимизда озодликдан маҳрум қилиш тарзидаги жазо чораси қўлланилган вояга етмаганлар сони суд ҳукми билан жазога тортилган маҳкумларнинг умумий сонининг 0,5% ини ташкил қилади холос.

Маълумот учун айтиш жоизки, мустақиллик йилларида бола ҳуқуқларига доир 100 дан ортиқ қонун ҳужжатлари қабул қилинди. Бугунги кунда Ўзбекистон Республикаси болалар ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилишга оид 38 та халқаро ҳужжатлар мавжуд.

Японияда тарбия бериш усули қандай?

Соғлом бола йили: малакали педиатрлар тавсиялари, ёш оналар ва кичкинтойлар учун

Фарзанд беш ёшгача – пошшо, ўн беш ёшгача – қул, ўн беш ёшдан кейин – дўст!

Японлардан жуда кўп нарсани ўрганиш мумкин. Айниқса, бу кунгачиқар давлатнинг фарзандларига тарбия бериш усуллари кўпчиликни ҳайратга солиб келган. Уларнинг тарбия бериш усули «*икудзи*» деб номланиб, бу фақат педагогик таълим бериш мажмуи бўлибгина қолмай, янги авлод таълим олишига йўналтирилган фалсафадир!

Она ва бола бирдамлиги

Японияда она “амаэ” деб номланади. Бу сўзни тўғридан-тўғри таржима қилиб, унинг чуқур маъносини етказиб бериш жуда қийин. Лекин бу сўз “амаэру” сўздан келиб чиққан бўлиб, “эркалаш”, “ҳомийлик қилмоқ” маъноларини англатади.

Асрдан-асрга япониялик ослаларда бола тарбияси – аёл кишининг вазифаси ҳисобланиб келади. Албатта, XXI аср тарбия бериш таомиллари ниҳоятда фарқлидир. Масалан, авваллари аёллар фақат хонадон ишлари билан шуғулланишган бўлса, замонавий япон аёллари таълим олишади, ишлашади ва саёҳат қилишади.

Шунга қарамай, агар аёл она бўлишга қарор қилса, у ўзини бутунлай оилага бағишлаши керак. Фарзанд 3 ёшга тўлмагунига қадар она боласини ўзи ўстириши ва ишга чиқмаслиги лозим. Аёлнинг асосий мажбурияти – она бўлишдир, зеро, Японияда ўз мажбуриятларини бировнинг зиммасига юклаб қўйиш тартиби мавжуд эмас.

Бундан ташқари, кичкинтой бир ёшга тўлмагунига қадар она ва бола – бир бутунни ташкил қилади. Она қаерга бормасин, нима иш қилмасин, чақалоқ доим она билан бўлиши зарур! Охирги пайтларда “Бэби-слинг”лар, яъни болаларни кенгуру

қопчасига ўхшаш қопчаларда кўтариб юриш Японияда жуда илгаритдан мавжуд бўлиб, унинг hozирги кундагиси мукамаллашган, замонавий кўринишидир.

«Амаэ» – ўз фарзандининг соясидир. Мунтазам жисмоний ва руҳий муносабат – онага бўлган мустаҳкам обрў-эътибор негизидир. Япон аёллари учун ўз боласини хафа қилиш ва ранжитишданда оғирроқ нарса йўқ дунёда.

Бола – пошшо

Иқудзи нуқтаи назарларига кўра, беш ёшгача бола – фариштадир. У учун ман қилинган нарсанинг ўзи йўқ, унга ҳеч ким овоз кўтаришмайди ва ҳеч қачон жазоламайдилар. У учун “мумкин эмас”, “ёмон”, “зарарли” деган сўзлар мавжуд эмас. Болакай ўзининг билим орттириш дунёсида эркин ҳаёт кечиради.

Европалик ҳамда америкалик ота-оналарнинг фикрига кўра, инжиқликларига эрк бериш орқали эркалаш ва назоратнинг умуман йўқлигидир. Аслида, Японияда ота-онанинг ҳукмронлиги Ғарб мамлакатларига нисбатан кучлироқдир. Сабаби – уларнинг тарбияси асосида кейингилар ётади:

* шахсий мисол;

* ҳис-туйғуларга муносабат билдириш.

1994 йили Америка ва Япония ўртасида болаларга тарбия ҳамда билим бериш бўйича тафовут илмий-текшириши ўтказилган. Олим Азума Хироши икки хил маданият вакиллари она-боласидан пирамида-конструкторини йиғиш шартини эълон қилди. Натижада, тадқиқотчилар шуни гувоҳи бўлишдики, япон она аввал конструкторни ўзи йиғиб, бунинг ўз фарзандига кўрсатган. Кейин боласидан ўзи – мустақил равишда йиғиб кўришини сўраган. Боланинг қўлидан келмаса, она яна бир маротаба ясаб кўрсатиб берган.

Америкаликлар эса, бошқа йўл тутган. Улар конструкторни яшадан аввал, унинг ясаиш алгоритмининг боласига тушунтирган, сўнгра она-бола конструкторни ясашни бошлашган.

Педгогик усулларнинг сезиларли фарқини Азума ота-оналикнинг “тушунтирувчанлик” тури дея шарҳлади. Яъни,

япониялик аёллар ўз фарзандларига муомала ва иш-ҳаракатлари орқали “тушунтиришади”. Шу билан бирга, фарзандларига ёшлигиданоқ ўз хиссиётларга, яқинлари ва ҳатто буюмларга ҳам эътиборли бўлишни ўргатишади. Шўх кичкинтойни ҳеч қачон иссиқ чойнак олдидан ҳайдашмайди, болакай куйиб қолса, “амаэ” ундан узр сўраган ҳолда иш-ҳаракатлари унга оғрик етказганини эслатиб қўйади.

Бошқа мисол: эрқаланиб кетган болакай ҳамма ўйинчоқларини синдириб ташлаганда америкалик ёки европалик оналар қандай йўл тутадилар? Тахмин қилиш мумкинки, қўлидан ўйинчоқни тортиб олиб, уни сотиб олиш учун қанча меҳнат қилганлиги ҳақида “маъруза” ўқиб беради... Япониялик аёл эса, ҳеч қандай чора қўлламайди. Шунчаки “Сен унинг жонини оғритяпсан” дейди.

Шундай қилиб, расмий жиҳатдан япониялик болакайларга 5 ёшгача ҳамма нарса мумкин. Бу билан бирга болада “Мен” тимсоли ҳамда “яхши” – тарбияли ва чин дилдан севувчи ота-она фикри шаклланади.

Бола – қул

Беш ёшида бола “шафқатсиз ҳақиқат” билан юзланади, улар риоя қилиши шарт бўлган бераҳм қоида ва чекланишлар нималигини кўради.

Бола учун бундай кескин ўзгариш оғирлик қилса керак, деб ўйлашингиз ҳам мумкин, албатта. Гап шундаки, асрдан-асрга япониялик жамият–жамоага қарашлидир. Табиат ва об-ҳаво ҳамда иктисод шароитлари одамлар бир-бири билан жамулжам бўлиб ишлаши ва яшашига мажбурлайди. Фақат бир-бирини қўллаш ва фидокорлик гуручнинг умумий ҳосилига эга бўлишни таъминлайди, яъни мўл-кўлчиликни олиб келади. Бу билан биз *сюдан исики*, яъни жамоавий онгни кучли ривожланганлигини ҳамда *иэ* тизими, яъни патриархал оилавий тузумни кўришимиз мумкин.

Японлар учун жамоавий қизиқишлар барча нарсадан устун. Одамзод эса, оғир механизмнинг бир бўлакчаси бўлиб, агар бир инсон жамоада ўз ўрнини топа олмаса, демак, у эътибордан қолган одам!

Айнан шу сабабларга кўра, болаларга 5 ёшгача ушбу гуруҳ аъзоси бўлишни ўргатишади. Уларга “Агар шундай йўл тутсанг, устингдан ҳамма кулади” нутқи жуда таниш. Зеро, японлар учун жамоадан четланишдан-да кўрқинчли нарсанинг ўзи йўқ ва болалар ҳам шахсий эгоистик қизиқишларини қурбон қилишга тез ўрганишади.

Доим ўзгарувчи тарбиячи ёки махсус тайёрловчи мактаб ўқитувчиси ҳам мураббий ёки тарбияси ролини эмас, йўналтирувчи вазифасини бажаришади. Унинг педагогик услуб хазинасида “Тарбиясини кузатувчиларни вакил қилиш”ни кўриш мумкин. Масалан, кўл остидаги тарбия берувчисига вазифа бериш билан бирга, тарбияланувчиларни гуруҳларга бўлиб, ўз гуруҳидагилар ишини кузатиш вазифаси юклатилади.

Япон болакайларининг сеvimли машғулоти – жамоада бажариладиган спорт ўйинлари, эстафета ва хор қўшиқларини куйлашдир.

Гуруҳ қоидаларига риоя қилиш ҳам онанинг болага боғланиб қолишида ёрдам беради. Ахир, жамоа тартибини бузса, “амаэ” жуда қаттиқ ранжийди, бу эса, онага эмас, шу боланинг ўзига иснод дегани.

Шундай қилиб, болакайнинг кейинги 10 йил ҳаёти гуруҳнинг бир қисми бўлишга, жамоада келишиб ишлашга ўргатади. Бунга кўра, унда гуруҳий онги ҳамда жамоавий жавобгарлиги шаклланади.

Бола – дўст

15 ёшга кириб, бола тўлақонли шаклланиб вояга етган шахс саналади. Энди асосида аввалги икки босқич ётувчи қаршилик кўрсатиш ва тенгҳуқуқлик босқичи кириб келади.

Иқудзи — бизнинг тушунчамизга кўра, тарбия беришнинг мантиққа зид шаклидир. Бироқ бу усул асрлар мобайнида текширилган ва Ватанига содиқ, қонунларга риоя қилувчи, тарбияли фуқарони катта қилишида ёрдам беради.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримов асарлари

Каримов И.А. Ёшларимиз – халқимизнинг ишончи ва таянчи. –Тошкент: Маънавият, 2006. – 94 б.

Каримов И.А. Жисмоний ва маънавий етук авлодни тарбиялаш – бош мақсадимиз: [Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси ҳомийлик кенгаши йиғилишидаги маъруза 2004 йил 9 январь] //Каримов И.А. Тинчлик ва хавфсизлигимиз ўз куч-қудратимизга, ҳамжиҳатлигимиз ва қатъий иродаимизга боғлиқ: 12-жилд. –Тошкент: Ўзбекистон, 2004. – Б.133 – 154 .

Каримов И.А. Соғлом авлод тарбияси – барчамизнинг муқаддас инсоний бурчимиз: [Соғлом авлод Давлат дастурини тасдиқлашга бағишланган мажлисида сўзланган нутқ. 2000 йил 24 февраль] //Каримов И.А. Озод ва обод Ватан, эркин фаровон ҳаёт – пировард мақсадимиз: 8-жилд. – Тошкент: Ўзбекистон, 2000. – Б.424–441.

Каримов И.А. “Соғлом авлод учун” орденини топшириш мажлисида сўзланган нутқ: [1994 йил 2 май] //Каримов И.А. Биздан озод ва обод Ватан қолсин: 7-жилд. – Тошкент: Ўзбекистон, 1996. – Б.207–209.

Каримов И.А. Соғлом авлод – халқимиз келажаги: [Ўзбекистон Республикаси конституцияси кунига бағишланган тантанали маросимда сўзланган нутқ] //Озод ва обод ватан, эркин ва фаровон ҳаёт – пировард мақсадимиз.- 8-жилд. – Тошкент: Ўзбекистон, 2000. – Б.87–99; Халқ сўзи. –1999. – 8 дек.

Каримов И.А. Соғлом халқ, соғлом миллатгина буюк ишларга қодир бўлади: [Ўзбекистон Республикаси конституциясининг 12 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги нутқ, 2004 йил 7 декабрь] //Ўзбек халқи ҳеч қачон ҳеч кимга қарам бўлмайди. – 13- жилд. – Тошкент: Ўзбекистон, 2005. –Б.104–125.

Каримов И.А. Фарзандларимиз биздан кўра кучли, билимдон, доно ва, албатта, бахтли бўлишлари шарт: [Президент И. Каримовнинг вилоятлар, шаҳар ва туманларнинг

хокимлари билан учрашувда сўзланган нутқ] //Халқ сўзи. –1998. –24 дек.

Каримов И.А. Фарзандларимиз парвози баланд бўлсин: [2002 йил 29 декабрь] //Каримов И.А. Биз танлаган йўл – демократик тараққиёт ва маърифий дунё билан ҳамкорлик йўли: 11-жилд. –Тошкент: Ўзбекистон, 2003. –Б.120–142.

Рус тилида

2014 год станет годом развития страны высокими темпами, мобилизации всех возможностей, последовательного продолжения оправдавшей себя стратегии реформ: Доклад Президента РУз Ислама Каримова на заседании Кабинета Министров, посвященном итогам социально-экономического развития в 2013 году и важнейшим приоритетным направлениям экономической программы на 2014 год // Правда Востока. – 2014. –18 янв.

Об итогах социально-экономического развития республики в 2013 году и важнейших приоритетах экономической программы на 2014 год: Решение заседания Кабинета Министров Республики Узбекистан, 2014 год 17 января // Правда Востока. –2014. –21 янв.

Углубление демократических реформ и формирование гражданского общества - основа будущего Узбекистана: [Доклад Президента РУз И. А. Каримова на торжественном собрании, посвященном 21-й годовщине Конституции РУз] // 2013. –Нар. слово. – 2013. – 10 дек; Ishonch – Доверие. – 2013. –13 дек.

Ўзбекистон Республикаси расмий материаллари

Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида: Ўзбекистон Республикасининг 2008 йил 7 январь, ЎРҚ №139 Қонуни //Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. –2008. – №1–2. –Б.4–14.

Вояга етмаган шахсларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатлари такомиллаштирилиши

муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонунларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида: Ўзбекистон Республикасининг 2008 йил 16 апрель, №153 Қонуни //Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. –2008. –№16. –Б.5–8.

Ўзбекистон Республикасининг Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги Конвенцияга доир, болалар савдоси, болалар фоҳишабозлиги ва болалар порнографиясига тааллуқли Факультатив протоколга (Нью-Йорк, 2000 йил 25 май) қўшилиши ҳақида: Ўзбекистон Республикасининг 2008 йил 11 декабр, №118 Қонуни //Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. – 2008. - №50. – Б.6.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 17-моддасига қўшимча киритиш тўғрисида Ўзбекистон Республикасининг 2009 йил 7 сентябрь, ЎРҚ-214 сон Қонуни //Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. –2009. –№37. –Б.3.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 49-моддасига ўзгартиришлар киритиш тўғрисида: Ўзбекистон Республикасининг 2007 йил 5 апрель, ЎРҚ-84 сон Қонуни //Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. –2007. – №14. – Б.10.

***

Болалар мусиқа ва санъат мактабининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш ва уларнинг фаолиятини янада яхшилаш бўйича 2009–2014 йилларга мўлжалланган давлат дастурини тайёрлаш чора-тадбирлари тўғрисида: Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2008 йил 7 январь Фармойиши //Тошкент ҳақиқати. – 2008. – янв.

Ёш оилаларни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлашга доир қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида: Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2007 йил 11 майдаги ПФ-3876 сон Фармони //Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари. – 2007. –№19–20. –Б.7–9.

Ўзбекистон Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси фаолиятини такомиллаштириш чора-тадбирлари

тўғрисида: Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2004 йил 29 август Фармони //Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг ахборотномаси. –2004. –№8. –Б.56.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг истиқболли ёш педагог ва илмий кадрлар малакасини ошириш “Истеъдод” жамғармаси Бошқарувининг янги таркибини тасдиқлаш тўғрисида: Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2004 йил 19 июль Фармони //Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг ахборотномаси. –2004. –№5. –Б.13.

***

“Соғлом бола йили” Давлат дастури тўғрисида: Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2014 йил 19 февр., ПҚ-2133-сон Қарори ва ушбу қарорга илова Давлат дастури // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. –2014. – №9. –Б. 4–62.

Болалиқдан ногиронлар туғилишининг олдини олиш учун туғма ва ирсий касалликларни барвақт аниқлаш Давлат дастури тўғрисида: Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2008 йил 18 июнь, №892 Қарори //Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг ахборотномаси. –2008. –№6. –Б.62–63.

2008-2012 йилларда Ўзбекистон Республикасида болалар сув спортини ривожлантиришнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлашга доир кўшимча чора-тадбирлар тўғрисида: Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2008 йил 2 июнь, №883 Қарори //Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг ахборотномаси. –2008. –№6. –Б.51–59.

2009-2013 йилларда аҳолининг репродуктив саломатлигини мустаҳкамлаш, соғлом бола туғилиши, жисмоний ва маънавий баркамол авлодни вояга етказиш борасидаги ишларни янада кучайтириш ва самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари Дастури тўғрисида: Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2009 йил 1 июль, ПҚ №1144 Қарори //Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис палаталарининг ахборотномаси. –2009. –№7. – Б.14–16.

Она ва бола саломатлигини муҳофаза қилиш, соғлом авлодни шакллантиришга доир кўшимча чора-тадбирлар тўғрисида: Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2009 йил 13 апрель, ПҚ №1096 Қарори //Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис палаталарининг ахборотномаси. –2009. –№4. –Б.100–102.

Айрим фанлар чуқур ўрганиладиган давлат ихтисослаштирилган умумтаълим муассасалари фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида: Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2008 йил 7 август Қарори //Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. –2008. – №33.-Б.11–13.

Болалар спортини ривожлантириш соҳасида бошқарувни янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида: Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2009 йил 19 март Қарори //Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. –2009. –№13. –Б.14–16.

Халқ таълими муассасалари харажатларини молиялаштириш механизмини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида: Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2009 йил 18 май Қарори //Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. –2009. –№21. –Б.8–9.

Халқ таълими ходимлари асосий лавозимларининг малака тавсифларига ўзгартириш ва кўшимчалар киритиш ҳақида: Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги, Халқ таълими вазирлиги ва Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат тест марказининг 2009 йил 22 май Қарори //Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. –2009. –№26. –Б.105.

Чет элда таълим олган ёш мутахассислар меҳнат фаолиятининг мониторинги тўғрисидаги Низомга ўзгартиришлар киритиш ҳақида: Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирининг 2009 йил 16 июнь, №30 Буйруғи //Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами.-2009. –№30–31. –Б.193.

Рус тилида

О Государственной программе «Год здорового ребенка»: Постановление Президента РУз, 19 февраля 2014 г., ПП № 2133 // Собрание законодательства РУз. – 2014.-№ 9. – С.112–114

Соғлом оила - соғлом бола

Тўйчиева Г. Ёшлар ва конфликтлар: конфликтлар ечимига ўрганиш / Г. Тўйчиева; рассом Ж. Азизова, А. Юнусов. – Тошкент: 2008. – 132 б.

Фарзанд - азиз, она – мўътабар: Тўплам /Тахрир хайъати: В.Каримова, О.Мусурмонова, Х.Султонов ва бошқ. –Тошкент: Ўзбекистон, 2001. –204 б.

Фарзанд тарбияси, ахлоқ ва оила муносабатлари: Маърузалар ва мақолалар /Тўпловчи ва нашрга тайёрловчи: А. Юнусов. –Тошкент: Мовароуннаҳр, 2002. –68 б.

***

Лутфуллаева Н. Х. Турмуш қурган талабаларнинг оилавий муносабатларга тайёргарлигининг ижтимоий психологик хусусиятлари: Дис. ... психол. фан. номзоди: 19.00.05 / Н. Х. Лутфуллаева; ЎЗР Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, ГДИУ. -Тошкент, 2006. –167 б.

Мамадалиева Х. Х. Ўзбекистонда оила фаолиятининг ижтимоий-иқтисодий хусусиятлари: Дис. ... иқтисод. фан. номзоди / Х. Х. Мамадалиева; ЎЗР Олий ва ўрта таълим вазирлиги, Мирзо Улуғбек ном. ЎзМУ. -Тошкент, 2008. -165 б.

Мухсиева А. Ш. Оилада миллий тарбия жараёнинг методик асослари: Дис. ... пед. фан. номзоди: 13.00.06 / А. Ш. Мухсиева; ЎЗР Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Низомий ном. ТДПУ. –Тошкент, 2005. –175 б.

Расулова З. А. Тошкент шаҳри оила - никоҳ муносабатлари (XX аср охири - XXI аср бошлари): Дис. ... тарих фанлари номзоди: 07.00.07 /Илмий раҳбар: З.Х. Арифхонова; ЎЗР ФА Тарих ин-ти. –Тошкент, 2009. –172 б.

Сайдалиева Н. З. Ёшларни оилавий ҳаётга тайёрлашнинг ижтимоий - фалсафий муаммолари: Дис. ... фалсафа фан. номзоди: 09.00.11 / Н. З. Сайдалиева; ЎЗР Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, ЎзМУ. –Тошкент, 2005. –165 б.

Сарибаева У. С. Оила барқарорлигига жинсий - психологик мутаносибликнинг таъсири: Дис. ... психол. фан. номзоди: 19.00.05 / У. С. Сарибаева; ЎзР Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Абдулла Авлоний ном. Республика халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш маркази ин-ти.-Тошкент, 2007. –151 б.

Умурзакова Р.А. Ўзбекистонда оила мустаҳкамлигининг социал омиллари: Дис. ... социол. фан. номзоди: 22.00.01 / Р. А. Умурзакова; ЎзР Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Мирзо Улуғбек ном. ЎзМУ. –Тошкент, 2006. –177 б.

Ядгарова Г. Т. Нотўлиқ оилаларнинг ижтимоий – психологик хусусиятлари: Дис. ... психол. фан. номзоди: 19.00.05 / Г. Т. Ядгарова; ЎзР Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Мирзо Улуғбек ном. ЎзМУ. –Тошкент, 2004. –145 б.

Қурбонов Т. Ҳ. Ёшларда миллий ғурурнинг шаклланишида маданий меросининг роли: Дис. ... фалсафа фан. номзоди / Т. Ҳ. Қурбонов; ЎзР Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Мирзо Улуғбек ном. ЎзМУ. - Тошкент, 2005. – 139 б.

***

Абдуазизова О. Соғлом бола, соғлом она – соғлом келажак!: [Мақола 2014 йил – “Соғлом бола йили” ҳақида] //Тошкент оқшоми. - 2013. – 16 дек. – Б.2.

Абдусаматов М. Оналик бахти // Hurriyat. – 2014. –15 уяп. – Б.6–7.

Алимова Г. Соғлом бола соғлом ва аҳил оиланинг мевасидир: [Мақола 2014 йил – “Соғлом бола йили” ҳақида] //Mahalla. – 2013. – 11 дек. – В.2.

Ашурова З. Оилада соғлом турмуш тарзи фарзандларимизнинг баркамол вояга етишида муҳим аҳамиятга эга //Халқ сўзи. –2010. –20 янв.

Аъзам Темур. Соғлом бола ота-онанинг энг улуғ, энг эзгу орзуси: [Мақола 2014 йил – “Соғлом бола йили” ҳақида] // O'zbekiston ovozi. – 2013.-12 дек. – Б.1; 3.

Васиева Р. Соғлом авлод жамият бойлиги: Оила ва жамият //Миллий тикланиш.-2010. – 6 янв.

Иноятов С. "...Жисмни қил садқа ано бошиға" // Халқ сўзи. – 2014. –17 янв. – Б.4.

Исматуллаева М. Оила фарзанд меҳри билан мустаҳкам: [Соғлом она – соғлом бола]//Тошкент оқшоми. –2010. –30 июнь.

Исмоилова Г. Фарзанд саломатлиги онага эътибордан: [2014 йил –"Соғлом бола йили" ҳақида] // Mahalla. – 2014. –1 янв. - Б.1–2.

Исҳоқов М. Никоҳ шартномалари...янгиликми? //Хуқуқ ва бурч. –2011. –№1. –Б. 32–35.

Каримова В. Неча ёшда турмуш қурган маъкул?: [Республика "Оила" илмий-амалий маркази директори, психология фанлари доктори, профессор Васида Каримова билан суҳбат] /Суҳбатдош Қурбон Назира //Оила ва жамият. –2010. –28 янв.

Латипова М. Инсон саломатлиги [Оналарнинг репродуктив саломатлигини муҳофаза қилиш "Соғлом бола йили"да болаларга катта эътибор қаратилиши кўзда тутилаётгани ҳақида] // Ma'rifat. – 2014. –1 янв.. – Б.13.

Мамадалиев З. "Қачон оила бахтли бўлади? Қачонки, аёл бахтли бўлса. Қачон аёл бахтли бўлади? Авваламбор, унинг болалари, оила аъзолари, турмуш ўртоғи соғ-омон бўлса" // Инсон ва қонун. – 2014. –21 янв. – Б.1–2.

Нурматов А. Соғлом бола соғлом муҳитда камол топади: [2014 йил "Соғлом бола йили" ҳақида ёритилган] // O'zbekiston ovozi. – 2013. –10 дек. .

Норматов И. Фарзандимиз ўзимизга ўхшасин // Инсон ва – 2014. –28 янв.

Обидов М. Соғлом оила - соғлом бола: [Ўзбекистон ХДП Тошлоқ туман кенгаши туман тиббиёт бирлашмаси билан ҳамкорликда шу мавзуда давра суҳбати ўтказди] //O'zbekiston ovozi. – 2013. –19 дек.

Оила - ёшлар нигоҳида: ["Камолот"да меҳмонда" мегалойиҳаси] //Туркистон. – 2012 . – 17 март.

Очилова О. Юраклардан кўчирилган сўз [Соғлом ва ахил оилада комил шахсларни камолга етказишда ўғил-қизларимиз билан бўлаётган муносабатлар хусусида психология фанлари

номзоди Нигора Шомуродова билан мулоқот] // Ma'rifat. – 2014. –11 янв.

Расулова Г. Тиббий кўрик оила ва никоҳни мустаҳкамлайди: [Соғлом она соғлом бола]//Маҳалла. – 2011. –5 май.

Раҳмонова З. Соғлом оила муҳити баркамол авлодни вояга етказишда муҳим аҳамият касб этади //Туркистон. –2010. –13 янв.

Рихсиева С. Оналар ва болалар саломатлиги доимий эътиборда [Чирчиқ шаҳридаги вилоят болалар кўп тармоқли тиббий марказида "Ўзбекистонда оналик ва болаликни муҳофаза қилиш хизматларини такомиллаштириш" лойиҳаси асосида амалга оширилаётган тадбирлар хусусида] // Тошкент ҳақиқати. - 2014. – 8 янв.

Рустамов А. Маънавий муҳит соғломлиги оилалар тотувлиги ва фаровонлигига боғлиқ: [Оила тилсими] // Маҳалла. –2011. –17 нояб.

Рўзибоева М. Она ва бола саломатлигини муҳофазалашнинг миллий модели эътирофи:[Ёшлар ўртасида соғлом оилани шакллантириш]//Куч – адолатда.-2011.-1дек.

Сайфутдинова М. Ёш оилаларни кўллаб-қувватлаш келажак ҳақида ғамхўрлик демак: [Оила тилсими] // Ўзбекистон овози.-2011. –15 дек.

Тожитдинов Н. Оила қуришга тайёрмисиз?:[Соғлом она – соғлом бола] // Тошкент оқшоми.-2010. –16 июнь.

Турдибоева Р. Ёшларда ҳуқуқий маданиятни шакллантиришда оиланинг роли //Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари. - 2012. - №1. – Б.123–127.

Умар Ёркул. Соғлом келажак пойдевори: [Соғлом она – соғлом бола] //Ўзбекистон овози. –2010. –5 янв.

Усмонова З. Ёшлар тарбияси учун барча масъул: [Абдулла Авлоний ном. халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш ин-тида “Диний бағрикенглик: огоҳликка даъват” мавзuida маънавий-маърифий тадбир бўлгани ҳақида] //Тошкент оқшоми. –2010. –27 янв.

Файзиев О. Она-бола саломатлиги – доимий эътиборда // Халқ сўзи. – 2014. –31 янв.

Файзиева Х. Дунёда болам деб яшайди ўзбек! // Hurriyat. – 2013. –25 дек. – Б.1; 3.

Холмуродова Ф. Гўдаклар сунъий озикалари она сути ўрнини боса олади(ми?) [Мамлакатимизда она ва бола саломатлигига эътибор юксак даражада ривожланаётгани хусусида] // Ma'rifat. – 2014. –8 янв.

Холмуродова Ф. Оиладаги жанжал: Бу ҳолатнинг бола онгига таъсири: [Оила тилсими] //Тарбия.-2011.-№2.-Б. 29-33.

Худоёров А. Соғлом оилада соғлом фарзанд туғилади ёки қариндош-уруғ ўртасидаги никоҳнинг оқибатлари //Ўзбекистон овози. –2010. –1 апр.

Худойберганова С. Оила тинч, рўзгор бут, фарзанд саломат:[Мақола 2014 йил – “Соғлом бола йили” ҳақида] // Mahalla. – 2014. – 25 дек.

Худойшукуров З. Соғлом бола – ахил оила меваси //Халқ сўзи. – 2014. – 9 янв.

Шерова Л. “Соғлом оила – жамият таянчи” [ЎЗХДП “Фаол аёллар” қаноти давра сухбати] //Ўзбекистон овози. –2011. –8 дек.

Шокиров А. Хотин-қизларнинг мавқеи мустаҳкамланмоқда: [ХДП Хоразм вилояти кенгаши, вилоят хотин-қизлар кўмитаси, "Соғлом авлод учун" хайрия жамғармаси билан ҳамкорликда "Мустаҳкам оила – обод турмуш гарови" мавзусида семинар ўтказилди] //O'zbekiston ovozi. - 2013. – 21 февр.

Эшонкулова Г. Соғлом оила барқарорлиги йўлида: [Она ва бола саломатлиги ҳақида] //Туркистон. –2011. –12 март.

Рус тилида

Абайдулина М. Здоровый ребенок – счастье семьи: [О работе клиники Ташкентского педиатрического медицинского института] // Нар. слово. – 2013. – 24 дек.

Во имя здоровья матери и ребенка [О деятельности Бухарского областного перинатального центра] // Правда Востока. –2014. –7 янв.

Гаевой О. Здоровье начинается с детства [Охрана материнства и детства в РУз] // Uzbekistan Today. – 2014.– 9 янв.

Исмаилова Д. Дети – счастье любой семьи [2014 год – Год здорового ребенка] // Правда Востока. – 2013. –21 дек.

Исмаилова Т. Главное чтобы дети не болели! [О воспитании здорового ребенка] // На посту. –2014. –11 янв.

Кадыров В. Великая ценность – семья и дети [О работе Бекабадского районного медицинского объединения в Ташкентской области] // Ташкентская правда. –2014. –18 янв.

Мирзарахимов Х. Семья и дети – великая ценность [2014 год - Год здорового ребенка] // Ташкентская правда. – 2013. – 28 дек.

Нишанов Ш. Молодое поколение – будущее государства: [О реализации концепции "Здоровая мать - здоровый ребенок" в РУз.] : 2014 год - Год здорового ребенка // Учитель Узбекистана. – 2014. –17 янв. – С.6.

Раупова Д. Масштабные реформы, высокие результаты[О работе Республиканского центра репродуктивного здоровья населения] // Нар. слово. – 2014.– 31 янв.

Самадов А. Спорт и здоровая семья – основа формирования здоровых ребенка и общества [О заседании Попечительского совета Фонда развития детского спорта Узбекистана под председательством Президента И. Каримовым] // Нар. слово. – 2014.– 29 янв; Правда Востока. –2014. –29 янв.; Ishonch – Доверие. – 2014.– 31 янв.; На посту. –2014. –1 февр.

Халикова Д. Дети – счастье семьи [2014 год – Год здорового ребенка] // На посту. –2014. –25 янв.

Хидирова Б. Здоровье матери и ребенка - под постоянной защитой: [Деятельность семейной поликлиники № 35 Чиланзарского района г. Ташкента] : 2014 год – Год здорового ребенка // Вечерний Ташкент. – 2014.-27 янв. – С.1–2.

Соғлом ёшлар маҳаллада камол топади

Абдурахимова Ф. Маҳаллада қизларни соғлом турмуш тарзи асосида оилага тайёрлашнинг педагогик асосида оилага тайёрлашнинг педагогик асослари: Дис.... пед.фан. номзоди: 13.00.01 /ЎЗР Халқ таълими вазирлиги, Т.Н. Қори Ниёзий ном. Ўзбекистон Педагогика фанлари илмий тадқиқот ин-ти. – Тошкент., 2007. –171б.

***

Азимов А. Оилавий тарбияда гап кўп: Маҳаллада //Тошкент оқшоми. –2010. –31 май.

Бобокулова И. Никоҳингиз қонунийми? Тўғри йўл оилани янада мустаҳкам қилади: Маҳаллада //Инсон ва қонун. –2011. – 20 дек.

Буюк истиқболнинг етук фарзандлари: [Маҳаллаларда спортга бўлган эътибор] //Халқ сўзи.-2010. –1 янв.

Довуров Д. Соғлом ёшлар маҳаллада камол топади: [Маҳаллаларда спортга бўлган эътибор ҳақида] //Маҳалла. – 2010. –7 янв.

Йўлчиева Г. Инсонга иноқлик ярашади: Маҳаллада //Маҳалла. – 2010. –13 май.

Маликова Г. “Дом”га келин тушиди...: [Келинлик одоби ҳақида] //Ишонч. –2010. –28 сент.

Пардаев Б. Оила – мактаб – маҳалла ҳамкорлиги: [Семинар] //Маърифат. – 2011. – 19 окт.

Сафарова Х. Меҳру саховатдан ёришган манзил: [Маҳалла оилавий бизнес маркази] // Маҳалла. – 2011. – 22 дек.

Тешабоев М. Ёшларда ахлоқий маданиятни такомиллаштириш //Жамият ва бошқарув. - 2010. - №3. – Б.18–20.

Худойшукуров З. Бир болага етти маҳалла ҳам ота, ҳам она ["Камолот" ЁИХ Марказий Кенгашининг маҳаллардаги фаолияти] //Халқ сўзи. – 2014. – 11 февр. – Б.1–2.

Ҳасанов Т. Маҳалла институти хусусий тадбиркорлик, оилавий бизнесни ривожлантириш марказига айланмоқда:Ислоҳот //Жамият. – 2010. – 20 авг.

Рус тилида

Алимова Г. На современном этапе развития [Об органах самоуправления граждан в РУз] // Нар. слово. – 2014.– 14 янв.

Соғлом бола - келажак соҳиби

Ачилов А. М. Болалар спортини ривожлантириш жамғармасининг жисмоний тарбия ва соғломлаштириш фаолиятини ташкил қилиш технологияси: Дис.... пед. фан. номзоди 13.00.04: / Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия ин-ти.- Тошкент, 2008. –132 б.

***

Абдусоатова И. Юксак эътибор ва улкан масъулият [Президентимиз Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 21 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маърузаси ҳақида ёритилган] : 2014 йил – Соғлом бола йили // Тошкент оқшоми. – 2013. – 16 дек. – Б.1–2.

Абиров У. Соғлом бола - соғлом оила – соғлом келажак] // Milliy tiklanish. – 2014. – 15 янв. – Б.5.

Айтмуродов Б. Соғлом келажак асоси // Milliy tiklanish. – 2014. – 15 янв. – Б.4.

Анвар Обиджон. Соғлом болалар кулгуси янграйверсин: [Ўзбекистон халқ шоири Анвар Обиджон билан суҳбат / Суҳбатдош Темур Аъзам] // O'zbekiston ovozi. – 2014. –1 янв. – Б.3.

Ашурова З. Соғлом авлод: тарбиясида замонавий тиббий хизматнинг ҳам ўрни беқиёсдир // Халқ сўзи. – 2014. –17 янв. – Б.1–2.

Бекназаров Т. Арнасойда янги спорт мактаби // Milliy tiklanish. – 2014. –15 янв. – Б.6.

Дехқонов Ғ. Навқирон авлод ғурур ва ифтихоримиз // Ниқуқ. – 2014. – 23 янв. – Б.7.

Дурдиева Г. Келажак авлод саломатлиги йўлида: [Мақолада шаҳар 1-сонли болалар клиник шифохонаси ҳақида

маълумот берилган] : 2014 йил – Соғлом бола йили // Тошкент оқшоми. – 2014. - 21 янв. – Б.3.

Ембергенова Н. Мақсад - комил инсонни вояга етказиш [2014 йил – Соғлом бола йили ҳақида ёритилган] // Ishonch. – 2014. - 9 янв. – Б.1–2.

Матёқубов Н. Соғлом бола - соғлом келажак: [2014 йил "Соғлом бола йили"га бағишланган] // Turkiston. – 2013. – 14 дек. – Б.1.

Маҳмудов М. Соғлом бола соғлом фикрлайди: ["Ўзбекфилм" киностудияси қошидаги мултбирлашма бадиий раҳбари, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими Мавзур Маҳмудов билан суҳбат] // O'zbekiston adabiyoti va san'ati. – 2014.-17 янв. – Б.5.

Мелибоев А. Фарзанд соғлиги – юрт қудрати: Йилбоши йўлари // Milliy tiklanish. – 2014. –1 янв. – Б.6.

Мусурмон Рустам. Соғлом бола: шеър // O'zbekiston adabiyoti va san'ati. – 2013. – 13 дек. – Б.1.

Наврўзов С. Саратон касаллигининг олдини олиш йўли - соғлом турмуш тарзи: Соғлом миллат – соғлом келажак: [Ўзбекистон Республикаси Онкология Илмий маркази директори, профессор Саримбек Наврўзов билан суҳбат / Суҳбатдош О. Маҳмудов] // O'zbekiston ovozi. – 2014. –23 янв. – Б.3.

Олим Султонмурод. Фарзандлари соғлом юрт қудрали бўлур...: [Мақола 2014 йил – "Соғлом бола йили" ҳақида] //Тошкент оқшоми. – 2014. –6 янв.

Ортиқов Ш. Соғлом, кучли, мард ва қатъиятли [Мамлакатимизда 2 000 000 нафарга яқин бола спротнинг 30 дан ортиқ тури билан шуғулланмоқда] / Ортиқов Ш., Ф. Абилов // Халқ сўзи. – 2014. –31 янв. – Б.1–2.

Реймназаров К. Соғлом бола – миллат бойлиги // Нуқуқ. – 2014.-16 янв. – Б.3.

Расулова З. "Соғлом бола йили"га бағишланди [Мамлакатимизда ёшларимизнинг билимли, ҳунарли, жисмонан соғлом, маънан етук бўлиб камол топиши йўлида барча

шароитлар яратилмоқда] // Тошкент оқшоми. – 2014. –20 янв. – Б.4.

Раҳимов О. Фарзандлар камоли – олий саодат [Хоразмда болалар спорти ривожланмоқда] // Халқ сўзи. – 2014.-28 янв. – Б.1; 4.

Рўзиқулов Д. Ҳар қанча фахрлансак арзийди: [Мудофаа вазирлиги Марказий ҳарбий клиник госпиталида "Соғлом авлод учун" халқаро хайрия жамғрамаси томонидан "Ватан ҳимояси – муқаддас бурч" деб номланган маданий-маърифий тадбир ўтказилди] // Тошкент оқшоми. – 2014. – 14 янв. – Б.2.

Сагиров А. Соғлом юрак формуласи [Таниқли шифокор, тиббиёт фанлари номзоди Анвар Сагиров билан суҳбат / Суҳбатдош Сотим Аваз] // Ishonch. – 2014. – 4 янв. – Б.4.

Саидов А. Соғлом бола тарбияси : давлат ва жамият эътибори марказида // Milliy tiklanish. - 2014.-1 янв. – Б1; 5.

Самадов А. Болам мендан ҳам бахтли бўлсин дейди бу эл: [Ушбу мақола 2014 йил – “Соғлом бола йили”га бағишланган] // Тошкент оқшоми. – 2013. –10 дек. – Б.12.

Самадов А. Спорт ва соғлом оила - соғлом бола ва соғлом жамият асоси [Президентимиз Ислам Каримов раислигида Оқсаройда Ўзбекистон Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси Ҳомийлик кенгашининг навбатдаги йиғилиши бўлиб ўтди] // Ma'rifat. – 2014. – 29 янв. – Б.1–2.

Содиқов Б. Соғлом бола – ёруғ келажагимиз пойдевори // Milliy tiklanish. - 2014. – 8 янв. – Б.2.

Суннатов У. Фарзандлари соғлом юрт... // Ниқуқ. – 2014. – 2 янв. – Б.4.

Товбоев З. Истеъдодли, изланувчан, шижоатли: ["Баркамол авлод" Республика болалар бадиий, ижодиёт маркази фаолияти 2014 йил – Соғлом бола йили] // Халқ сўзи. – 2014. –25 янв. – Б.1–2.

Толлибоева М. Боланинг соғлиғи – мамлакат бойлиги: [Мақолада 2014 йил "Соғлом бола йили" ҳақида ёритилган] // Turkiston. – 2013. –18 дек. – Б.1.

Умарова И. Тиббиёт йўналишдаги самарали ҳамкорлик: [Мамлакатимизга ташриф буюрган Корея Республикасининг

"Ewha Womans University" госпитали шифокорлари Тошкент педиатрия тиббиёт институти клиникасида вояга етмаган болалар чуқурлаштирилган тиббий кўриқдан ўтказилмоқда]: 2014 йил - Соғлом бола йили // Тошкент оқшоми. – 2014. –21 янв. – Б.2.

Умарова И. Шифокорлар ҳамкорлиги аҳоли саломатлигига хизмат қилмоқда [2014 йил – Соғлом бола йили ҳақида ёритилган] // O'zbekiston ovozi. – 2014. –25 янв. – Б.1.

Файзиева Х. "Борлиғимсан, болажон!" [Театрда хайрия тадбири ташкил этилди] // Hurriyat. – 2014. –1 янв. – Б.3.

Худойбердиева Ҳ. Келажакка омон бор, болам!: [Мақола 2014 йил "Соғлом бола йили"га бағишланган] // Kitob dunyosi. – 2013. –25 дек. – Б.3.

Шерова Л. Соғлом авлод соғлом оилада камол топади: [ЎзХДП Марказий Кенгаши "Фаол аёллар" қаноти Тошкент шаҳар партия кенгаши билан ҳамкорликда "Мустаҳкам оила – жамият таянчи" номли амалий семинар ташкил этилди] // O'zbekiston ovozi. – 2014. – 4 янв. – Б.1–2.

Янги кун фарзандисан: [2014 йил - "Соғлом бола йили" ҳақида ёритилган] // Тошкент оқшоми. – 2014. – 1 янв. – Б.1.

"Ўзбекистонда олиб борилаётган ислохотлар порлоқ келажак гаровидир":[Ўзбекистон Республикасида 2014 йилнинг "Соғлом бола йили" деб эълон қилиниши Ҳиндистон ижтимоий-сиёсий доиралари вакиллари, давлат ва жамоат арбобларига катта қизиқиш уйғотди] // Тошкент оқшоми. – 2013. – 26 дек. – Б.1.

Қуронов М. Қудратли элнинг болалари соғлом бўлур: ["Соғлом бола йили"га бағишланган давлат дастурининг амалга оширилиши Ўзбекистоннинг инсон капиталига болаларимизнинг жисмонан ва маънан саломатлигига киритилаётган инвестицияси хусусида] // Ma'rifat. – 2014. – 8 янв. - Б.8-9.

Қаршибоева Д. Келажакимиз пойдевори: [Мақолада 2014 йил – "Соғлом бола йили" ҳақида ёритилган] // O'zbekiston adabiyoti va san'ati. – 2013. – 13 дек. – Б.1.

Кўлдошева Д. Ҳам қувончли, ҳам синовли: [2014-йил – Sog'lom bola yiliga bag'ishlangan] : Саводхонлик байрами // Turkiston. – 2014. – 1 янв. - Б.1.

Рус тилида

Адилъшаева Л. Орбита красоты и пластики [О детско-юношеских спортивных школ Джизакской области] // Нар. слово. – 2014.– 18 янв.

Айтмурадов Б. Основа будущего наших детей: [Деятельность, детско-юношеской спортивной школы № 24 Бектемирского района г. Ташкента] : 2014 год – Год здорового ребенка // Учитель Узбекистана. – 2014. –17 янв. – С.1; 8.

Бахадырова Д. Прочный фундамент будущих побед [О Республиканской теннисной школе олимпийского резерва] // Нар. слово. – 2014.– 13 февр.

Воспитание здорового поколения – основа благополучной жизни [О заседании Попечительского совета Фонда развития детского спорта Узбекистана, состоявшем в резиденции Оксарой] // Uzbekistan Today. – 2014.– 30 янв.

Доленко И. Состязание одаренных [О районных этапах конкурса «Билимлар беллашуви» в Ташкенте] // Правда Востока. –2014. –11 янв.

Инамова С. Страна, где дети растут крепкими: [О работе благотворительного фонда «Соглом авлод учун»] // // 2013. – Нар. слово. – 2013. – 31 дек.

Кирдянов А. С теплотой и радостью: [Тематический вечер, посвященный Году здорового ребенка, в Доме культуры «Дустлик» Юнусабадского района] // Вечер. Ташкент. – 2014. – 4 февр. – С.4.

Константинов М. Важный фактор воспитания детей [О Ташкентском зоопарке] // Нар. слово. – 2014.– 10 янв.

Лю Г. В центре внимания государства и общества [2014 год - Год здорового ребенка] // Правда Востока. – 2014. –1 янв.

Маликова Ш. Добрые феи в белых халатах [О деятельности детского отделения больницы и многопрофильной

поликлиники медицинского объединения Юкоричирчикского района Ташкентской области] // Ташкентская правда. –2014. – 8 янв.

Маликова Ш. Раста, малыш, не зная хвори! [О деятельности родильного отделения Чиназской центральной районной больницы в Ташкентской области] // Ташкентская правда. –2014. –22 янв.

Маматов А. Воспитание гармонично развитого поколения [Развитие детского спорта в РУз] // Нар. слово. – 2014.– 7 февр.

Манзурова Н. По пути дальнейшего совершенствования системы дошкольного образования: [Международная беседа за «круглым столом» в Ташкенте] : 2014 год – Год здорового ребенка // Вечер. Ташкент. - 2014.- 18 февр. – С.3.

Милова С. «Здоровый ребенок – будущее страны»: [В РУз] // Учитель Узбекистана. – 2014. – 31 янв. - С.5.

Миров В. Здоровью молодежи – особое внимание: [В РУз] // Учитель Узбекистана. – 2014.-14 февр. – С.2.

Михайлова Л. Детям расти в окружении счастья [2014 год – Год здорового ребенка] // Нар. слово. – 2014.– 25 февр.

Мороз Ю. Когда у счастья есть цвет [О деятельности детского дошкольного образовательного учреждения № 327 Шайханахурского района столицы] // Правда Востока. –2014. – 31 янв.

Мударисов И. Надежда. Опора. Будущее: [2014 – год здорового ребенка] // 2013. –Нар. слово. – 2013. – 11 дек.

Мухамеджанов О. Приоритет - защита прав и интересов подрастающего поколения (РУз) : 2014 год – Год здорового ребенка // Вечер. Ташкент. - 2014. –23 янв. - С.2.

Ортиков Ш., Шукуров С. Здоровое поколение – основа великого будущего [О развитии спорта в Андижанской области] // Нар. слово. – 2014.– 15 янв.

Правовая основа развития и процветания нашей страны: [Во Дворце международных форумов «Узбекистон» 6 декабря состоялось торжественное собрание, посвященное 21-летию Конституции РУз] // Нар. слово. – 2013. – 7 дек; Uzbekistan Today. – 2013. – 7 дек.

Прекрасный потенциал, замечательные перспективы [В честь Года здорового ребенка, представители общественно-политических, экспертно-аналитических и деловых кругов Бельгии направили поздравления народу и руководству Узбекистана] // Правда Востока. – 2014. – 3 дек.

Раупова Д. Когда дети спешат в школу [Развитие школьного образования в РУз] // Нар. слово. – 2014. – 15 февр.

Раупова Д. Они вырастают здоровыми, сильными, волевыми [О деятельности Фонда развития детского спорта Узбекистана] // Нар. слово. – 2014. – 30 янв.

Раупова Д. Растет поколение чемпионов [О специализированной ДЮСШ № 39 в Ташкенте] // Нар. слово. – 2014. – 21 февр.

Романов А. Юная смена - опора и гордость общества [2014 год – Год здорового ребенка] // Правда Востока. – 2013. – 17 дек.

Сайфутдинова И. Здоровый ребенок – будущее нации [2014 год – Год здорового ребенка] // На посту. – 2013. – 28 дек.

Санеев И. Созвучно надеждам и чаяниям [2014 год – Год здорового ребенка] // Нар. слово. – 2014. – 3 янв.

Сафаров Д. Здоровье ребенка - здоровье нации [2014 год – Год здорового ребенка] // Правда Востока. – 2013. – 11 дек.

Страна, где все делается во имя детей, во имя будущего [О Государственной программе «Год здорового ребенка»] // Нар. слово. – 2014. – 22 февр.; Правда Востока. – 2014. – 22 февр.

Сулейманов М. Детская школа музыки и искусства в селе: [Деятельность Десткой школы музыки и искусства № 13 в Кувинском районе Ферганской области] // Учитель Узбекистана. – 2014. – 7 февр. – С.3.

Суннатов Д. Школа будущих чемпионов: [Деятельность детско-юношеской спортивной школы № 32 Алмазарского района г. Ташкента]: 2014 год – Год здорового ребенка // Учитель Узбекистана. – 2013. – 13 дек. – С.16.

Ташходжаев З. Страна, где здоровы дети, сильна и благополучна [Детский спорт в РУз] // Нар. слово. – 2014. – 5 февр.

Терехина А. Радость детского творчества: [Деятельность, Республиканского детского центра "Баркамол авлод" по художественному творчеству (в Ташкенте)] : 2014 год – Год здорового ребенка // Учитель Узбекистана. – 2013. – 27 дек. – С.16.

Убайдуллаев Ф. Воспитывают таланты: [Деятельность Андижанского колледжа искусств] //Учитель Узбекистана. – 2014. – 31 янв. – С.1.

Филиппова А. Опасность в сетях Интернета [2014 год - Год здорового ребенка] // Правда Востока. –2014. –18 янв.

Хидирова Б. Неделя здорового ребенка: [Неделя здорового ребенка в Узбекистане] // Вечерний Ташкент. – 2013. –25 июня. – С.1.

Чиркова Д. Наука физического благополучия [О работе лаборатории гигиены детей и подростков Научно-исследовательского института санитарии, гигиены и профессиональных заболеваний Министерства здравоохранения РУз] // Нар. слово. – 2014.– 22 февр.

Шакиржанова К. Дети - наше будущее [2014 – год здорового ребенка] // Голос Узбекистана. – 2013. –27 дек.